Pavla Rečková

Fotografický klub Orion ve Vyškově a jeho členové

Bakalářská teoretická práce

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2011

Fotografický klub Orion ve Vyškově a jeho členové

Pavla Rečková

Fotografický klub Orion ve Vyškově a jeho členové

(od roku 1904
po současnost)

Orion - Vyškov Photo Club and its Members

(since 1904 to the present)

Bakalářská teoretická práce

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie Opava 2011

Odbor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Vladimír Birgus
Oponent: BcA. Karel Poneš

Opava 2011

Abstrakt

Tato práce se zabývá nejstarším amatérským fotografickým klubem na Moravě – Fotoklubem Orion – od jeho vzniku v roce 1904 až do současnosti. Zaměřuji se podrobně na představení významných autorů klubu a jejich tvorbu.

Věnuji se také stručnému nástinu historie fotoklubu a společným aktivitám členů (tematickým výstavám, účastem na soutěžích, výjezdům za fotografií).

Klíčová slova:

Vyškov, Fotoklub Orion, fotografie česká, fotoamatérské hnutí

Abstrakt

The topic of this bachelor's thesis is the oldest amateur photo club in Moravia – Photo Club Orion – in Vyškov since its foundation in 1904 till today. It presents the most significant members and their work in detail.

The thesis also briefly deals with the history of Orion and collective activities such as thematic exhibitions, participation in photo competitions or photo-graphic road-shows.

Key words:

Vyskov, Photo Club Orion, Czech Photography, Photoamateur Movement

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: 2011/2012

Studijní program: Filmová, televizní a fotografická umění a nová média
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Tvůrčí fotografie (TF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
REČKOVÁ Pavla	Hlubočany 120, Hlubočany	F070960

TÉMA ČESKY:

Fotografický klub Orion ve Vyškově a jeho členové

NÁZEV ANGLICKY:

Orion - Vyškov Photo Club and its Members

VEDOUCÍ PRÁCE:

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS - ITF

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Historie fotoklubu od počátku po současnost, život a dílo jeho nejvýznamějších členů

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Veškerá dostupná odborná literatura a webové stránky vztahující se k tématu, Muzeum Vyškovska ve Vyškově, Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna, osobní archivy členů fotoklubu, zejména Jiřího Foltýna.

Podpis studenta: ..... **Datum:** .....

Podpis vedoucího práce: ..... **Datum:** .....

Podpis vedoucího katedry: ..... **Datum:** .....

© IS/STAG , Portál - Podklad kvalifikační práce , F070960 , 04.10.2011 14:20

Poděkování

Ráda bych poděkovala Prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi za podnětné připomínky a především fotografovovi Jiřímu Foltýnovi za cenné materiály, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby tato práce byla zařazena do Univerzitní knihovny v Opavě a knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách.

Obsah

ÚVOD 11

1. HISTORIE FOTOKLUBU ORION VYŠKOV 13

1.1 Období od založení do konce 2. světové války . . . 13

1.1.1 Založení klubu a stručná historie. 13

1.1.2 Společenská funkce klubu 16

1.1.3 Ateliér. 19

1.1.4 Okružní mapy 20

1.1.5 Seznam členů 22

1.2 Leopold Marek, fotografický kronikář 26

1.3 Období od roku 1972 do dneška 33

1.3.1 Obnova fotoklubu a přehled činnosti . . . 33

2 SPOLEČNÉ AKTIVITY KLUBU od roku 1976 35

2.1 Tematické výstavy 35

2.2 Autorské výstavy členů Orionu 41

2.3 Účast na fotosoutěžích a přehlídkách 44

2.4 Výjezdy za fotografií, „fotosafari” 45

2.5 Seznam členů 49

3 VÝZNAMNÍ AUTOŘI FOTOKLUBU 51

3.1 Jiří Foltýn 52

3.2 Vladimír Kotulán 61

3.3 Václav Koudelka 68

3.4 Pavel Otevřel 74

3.5 Josef Vojáček 81

3.6 Jaroslav Vykydal 89

ZÁVĚR 95

PŘÍLOHA – informace o autorech 96

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 102

Úvod

Téma bakalářské práce jsem zvolila jako výraz obdivu k dlouholeté tradici vytvořené působením fotoklubu Orion v mém rodném městě. Hlavním impulsem k podrobnému prostudování celých, více než stoletých, dějin tohoto spolku byla pro mě nepřehlédnutelná kvalita tvorby několika jeho členů. Svým neotřelým přístupem k fotografii obohatili nejenom můj život a způsob práce, ale přinesli určité hodnoty i české fotografii.

Ve své práci se pokusím analyzovat podmínky vzniku prvního fotoklubu na Moravě v relativně malém městě Vyškově, společenské zařazení jeho prvních předválečných členů a podrobněji zmínit zatím opomíjeného dokumentaristu té doby, Leopolda Marka, který neúnavně zachycoval veškeré dění ve Vyškově již kolem roku 1910.

Hlavní kapitolou mého výzkumu je zpracování dat a osobních výpovědí významných autorů fotoklubu, pokus o začlenění jejich tvorby do širšího kontextu umělecké fotografie. Shodou okolností, které popíšu, se tito významní autoři zařazují především do období 80. let minulého století. Jde o Jiřího Foltýna, Vladimíra Kotulána, Václava Koudelku, Pavla Otevřela, Josefa Vojáčka a Jaroslava Vykydala. Tři z nich najdeme v již existujících encyklopediích, k zhodnocení zbývajících snad trochu přispěje i tato má práce.

K neopomenutelným aktivitám fotoklubu Orion patří organizování tak zvaných tematických výstav na přelomu 70. a 80. let minulého století a také koncipované výstavy Rozhovory (zatím realizované celkem tři), které připravoval Jiří Foltýn se snahou o aktuální pohled na dění fotografické scény. Určitou pozornost si zaslouží také způsob práce a snaha orientovat se v současném umění, který se poněkud liší od běžné praxe amatérských fotokroužků a fotoklubů té doby.

1. Historie fotoklubu Orion Vyškov

1.1 Období od založení do konce 2. světové války

Byť je toto období poznačeno několika významnými politickými změnami a dvěma světovými válkami, má několik stmelujících prvků, které dávají tomuto časovému vymezení smysl. Jednak šlo po celou tuto etapu o trvalou snahu zvyšovat prestiž a význam české kultury a posilování národní hrdosti, jednak o vymezování vůči německy mluvící části obyvatel. Nezanedbatelný vliv pro zpracování tohoto časového úseku má svým způsobem i okolnost, že tato doba již nemá přímé pamětníky a je nutné pracovat výhradně s písemnými prameny a archiváliemi. Velký požár Vyškova v roce 1917 pohltil i část městského archivu, a tak není dostupné množství pramenů velké.

Obr. 1 Klubový sluha „Ludvíček" (Ludvík Trávníček)ve své uniformě

1.1.1 Založení klubu a stručná historie

Vznik fotoklubu Orion vyplynul tak jako u většiny jiných spolků z přirozené touhy člověka sdílet svoje záliby s ostatními lidmi. Členové pocítili potřebu vyměňovat si svoje zkušenosti, což jim umožňovalo rychlejší rozvoj potřebných dovedností v této relativně stále nové a navýsost technické disciplíně. Pro spolkovou činnost byly ve Vyškově dobré podmínky dané také existencí Besedního domu[1], kde působil i jeden z nejstarších spolků regionu – čtenářsko-pěvecký

1 Postaven 1886. In: Radek Mikulka: *Vyškovská zastavení*. MKS Vyškov 2003. Str. 48.

spolek Haná. Historie samotného založení fotoklubu Orion je podrobně popsána v katalogu k výstavě Adjustovaná fotografie, takže mně přísluší spíše zmínit a okomentovat několik bodů.

Obr. 2 Skupina členů Orionu na fotografii Vítězslava Hořici z roku 1911.

K oficiálnímu založení klubu došlo 26. září 1904, kdy se v tehdejší restauraci U Lva sešlo šest amatérských nadšenců, a dle vzoru prvního pražského fotoklubu (ČKFA 1889) založilo fotoklub ve Vyškově s názvem ORION – 1. moravský klub fotografů - amatérů ve Vyškově.[2] Jak píše ve svých vzpomínkách profesor Antonín Hanslián: *„Klubu bylo dáno jméno Orion dle krásného souhvězdí zimních večerů. Klub přidružil se jako přispívající člen ku pražskému klubu, který zasílal časopis Fotografický obzor.”* Klub se stal přispívajícím členem pražského ČKFA. Zpočátku měl Orion 12 členů, ale navzdory poměrně vysokému příspěvku a zápisnému se do roka rozrostl na více než 30 člennou skupinu. Valná hromada zvolila svého předsedu (prvním byl Stanislav Mezer) a většině jeho členů rozdělila řadu funkcí. Schůzky měly svůj řád, často se zde probírala

2 Jiří Foltýn: Fotoklub Orion 1904-1984. In: Orion Vyškov: *Adjustovaná fotografie.* Katalog výstavy. Vyškov: MKS Vyškov 1984. Str. 5.

i finanční situace klubu a výše členských příspěvků, protože fotografování bylo opravdu nákladným koníčkem. Zápisky valných hromad končí 13. února 1915. Hodně členů bylo na počátku I. světové války povoláno na vojnu, čímž činnost spolku značně ochabla. Na přelomu 19. a 20. stol. vznikají i další fotokluby česko-německé, s menším zpožděním české, jako počátky fotoamatérského hnutí u nás. (Brno, Moravská Ostrava aj.)

Mezi válkami

Činnost fotoklubu nebyla nijak zvlášť omezena ani v poválečné době plné změn, pouze nebyl čas pro formality. První řádná valná hromada tak byla svolána až v roce 1924. Byl obnoven odběr odborných časopisů, které kolovaly mezi členstvem, a v roce 1926 sestavena 5. okružní mapa.

Velkou oslavu uspořádal Orion na počest 25. výročí založení klubu v září 1929, kdy kromě výstavy proběhl ještě společenský večer doplněný projekcí diapozitivů a přednáškou historika profesora Procházky. Od 30. let minulého století zaznamenal spolek stagnaci jak v činnosti, tak v počtu členů. Přesto aktivity zcela neutlumila až do roku 1941 ani 2. světová válka. Např.po výroční valné hromadě 1941 bylo v hotelu U Grepů promítáno přes 200 kolorovaných diapozitivů.

Po osvobození

Byly konány nepravidelné schůzky a projekční večírky. V Sokolovně proběhla výstava fotografií 1947 – 48, vystavoval převážně Bohdan Papežík, dále Jan Hanák, Karel Otevřel, Adolf Jánský a jiní.

Někteří soudí, že Orion byl rozpuštěn zároveň s jinými vyškovskými spolky Okresním úřadem pro nečinnost brzo po převratu v roce 1948.

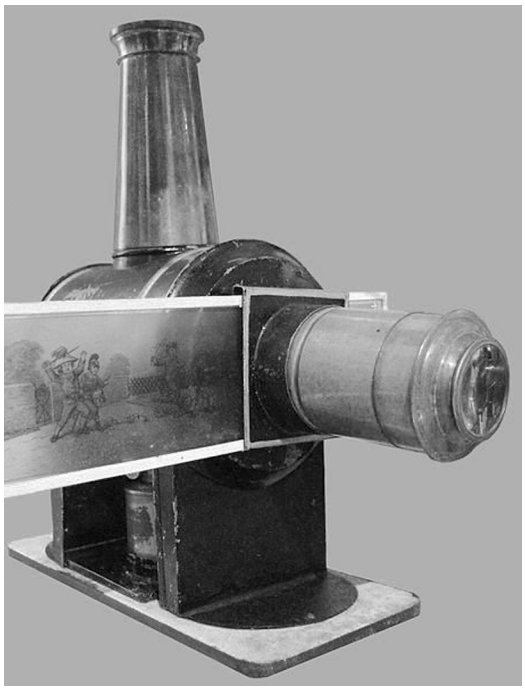
Úřadující předseda fotoklubu, Bohdan Papežík, k tomu (pravděpodobně v roce 1950) sdělil: *„Po okupaci jsme opět obnovili porady. Peněz nebylo, jednotlivci projevili ochotu*

zapůjčit své přístroje. Ale během událostí z různých obav k tomu nedošlo a bylo rozhodnuto raději Orion zrušit. Poněvadž Orion žádného jmění neměl, ze schůze U Grepů jsme písemně oznámili okresnímu úřadu ve Vyškově, že se Orion rozchází".[3]

S odstupem času je zřejmé, že ve velmi choulostivém období kultu osobnosti, bezdůvodného zatýkání a věznění občanů nemohl takový spolek dál existovat.

1.1.2 Společenská funkce klubu

Stejně jako u jiných dříve založených spolků ve Vyškově, i v Orionu šlo především o sdružení nadšenců pro daný obor, kteří se vzájemně obohacovali a zvyšovali si odborné znalosti. Příjemnou společenskou stránkou s dopadem na laickou veřejnost byla osvětová činnost klubu, kdy fotoklub pořádal přednášky spojené s promítáním diapozitivů. Již krátce po založení měl klub k dispozici skioptikon[4] a pořádal ve městě i okolí projekce. Obvykle šlo o cestopisné obrázky z exotických zemí spojené s přednáškou (takové soubory diapozitivů připravovaly z reklamních důvodů velké firmy, jako např. Agfa Gewaert a Voightlander). *„Projekční večírky se těšily velké oblibě a probíhaly obvykle v budovách Besedního domu, nebo*

Obr. 3 Skioptikon Laterna magica

3 A. Hanslián: *Orion, I. moravský klub fotografů - amatérů ve Vyškově* (krátké dějiny). Rukopis k přednášce: 1963.

4 Skioptikon - projektor průsvitných předloh, předchůdce modernějších diaprojektorů. Online: http://cs.wikipedia.org/wiki/Laterna_magica /Cit. 15. 7. 2011/.

v hotelu U Grepů (nynější Kojál)", psal ve svých poznámkách Antonín Hanslián. V roce 1906 byl zakoupen také kinematograf, ale protože se členové chtěli více zaměřit na vlastní fotografování, byly oba přístroje po dvou letech prodány. Jeden z nich je údajně k vidění v Technickém muzeu v Praze. Klub měl dva odbory – přednáškový a turistický, proto mezi jeho další aktivity patřily výlety do terénu za účelem pořízení fotografií. Vzniklé fotografie byly shromažďovány v albech zvaných okružní mapy. Mapy obvykle putovaly mezi různými kluby a hodnotily se soutěžním způsobem. Další funkcí klubu bylo organizování výstav, fotografických kurzů, přednášek, promítání diapozitivů, provoz vlastního ateliéru, knihovny, odebírání odborných časopisů, namátkou: Fotografický obzor, Photosport, Kameratourist, Der Photograph, Kamera-kunst, Wiener Mitteilungen photographischer Inhalts. Klubový archiv obsahoval kolem 100 výtisků.

Obr. 4 Ukázka staršího čísla časopisu Fotografický obzor.

Rozsahem největší výstava (již zmíněná v kap. 1.1.1) se uskutečnila k 25. výročí trvání klubu. Konala se ve dnech 15. - 22. září 1929 v aule vyškovského gymnázia, své obrázky vystavovala i správa muzea, odbor turistů, okresní péče o mládež, a vyškovský cukrovar. Na všeobecnou žádost byla výstava otevřena znovu 28. -29. září. Výstavní výbor vedený profesorem Hanslianem a Jaromírem Zavřelem převzal 1692 fotografií od 39 autorů, z nichž ne všichni byli členy Orionu. Soubor doplnila kolekce 48 snímků čestného člena klubu, cestovatele Enrique Stanko Vráze.

Před 2. světovou válkou Orion pravidelně vystavoval práce svých členů na tablu v hale kina Sokola.

Obr. 5 Podepsaná pohlednice prvního čestného člena Orionu E. S. Vráze

Souhrn v datech :

1904 – založení, pronajat ateliér po fotografu Klíčovi

1905-1908, činnost skioptikonového odboru fotoklubu, 65 přednášek a projekcí

1910 – sestavena 1. okružní mapa

1912, 6. ledna – otevřen přebudovaný ateliér s temnou komorou a knihovna

1913, 19. – 27. října, účast Orionu na výstavě KFA v Přerově

1929, 15. – 29. září, výstava fotografií při příležitosti 25 let trvání klubu v aule gymnázia ve Vyškově

1938 – vypovězen ateliér, knihovna přemístěna do veřejné knihovny

1941 – dočasně ukončená činnost

Podle zaznamenaných aktivit ve zprávách a dostupných textech mohu konstatovat, že poslední roky před 1. světovou válkou byly dobou největšího rozkvětu Orionu.

1.1.3 Ateliér

Možnost mít vlastní ateliér byla jedním z rozhodujících podnětů k založení fotoklubu vyškovskými fotoamatéry. V roce 1904 město opustil živnostenský fotograf Klíč a zůstal po něm volný ateliér na Pivovarské ulici č. 5. Ač byl Orion spolkem amatérským, výtěžky z jeho činnosti (jeden z členů měl koncesi) postačily na rozsáhlou rekonstrukci ateliéru na přelomu let 1911/1912.

Obr. 6 Ateliér po živnostenském fotografovi Klíčovi, užívaný Orionem v letech 1904 až 1911.

Byla přistavěna velká místnost, která sloužila k fotografování větších skupin. V poschodí byl vybudován, a 6. ledna 1912 otevřen, nový koncesovaný „Ateliér Orion", který splňoval všechny požadavky doby. Součástí byla temná komora, odborná knihovna (tvořily ji odebírané časopisy a členstvem darované příručky a ceníky) a odkládací skříňky pro členy.

Ateliér bylo možné v zimě vytápět, takže se stal centrem přátelských posezení, zvláště pak za 1. světové války, kdy byla schůzovní činnost značně omezena. Prostory ateliéru sloužily také k pořádání kursů pro začátečníky a přednáškám pro pokročilé, klubovým výstavkám, v neposlední řadě jen k obyčejným společenským setkáním přátel u kávy nebo čaje.

Ještě v letech 1929 a 1930 byly realizovány investice do stavebních úprav a zavedení elektřiny. V pravidelně zveřej-

ňovaných výročních zprávách se konstatovalo: *„Pro fotografování v ateliéru jsou k dispozici dva aparáty stativní, formátu 13 x 18 s vložkami pro menší formát, zvětšovací aparát, misky a jiné potřeby. Pro fotografování venku a také k propagaci amatérské fotografie byl zakoupen malý filmový aparát Box Tengor. Práce s ním byla lacinější a jednodušší, sloužil zvláště k pořizování fotografií z výletů a vycházek, na pohlednicový formát"*.[5]

Vývoj koncem 30. let nicméně ukázal, že většina členů již nevyužívá ateliér, fotografie zpracovává doma, také nájemné za prostory bylo vysoké, tak byl v roce 1938 ateliér vypovězen.

1.1.4 Okružní mapy

Jedná se o série snímků založených do fotoalb. Ty mají za úkol reprezentovat jednotlivé autory a také celý fotoklub. Portfolia zprvu kolovala mezi jejich členy, rodinnými příslušníky a přáteli, později se vyměňovala hlavně s jinými fotokluby. Okružní mapy existují dodnes, dokonce v elektronické podobě tzv. eMO (e – mapový okruh). Jedná-li se o soutěžní mapový okruh, je přiložen formulář, kde můžeme fotografie ohodnotit určeným bodovým rozpětím, z nichž posléze vzejde vítěz.

Přehled jednotlivých map sestavených klubem Orion:

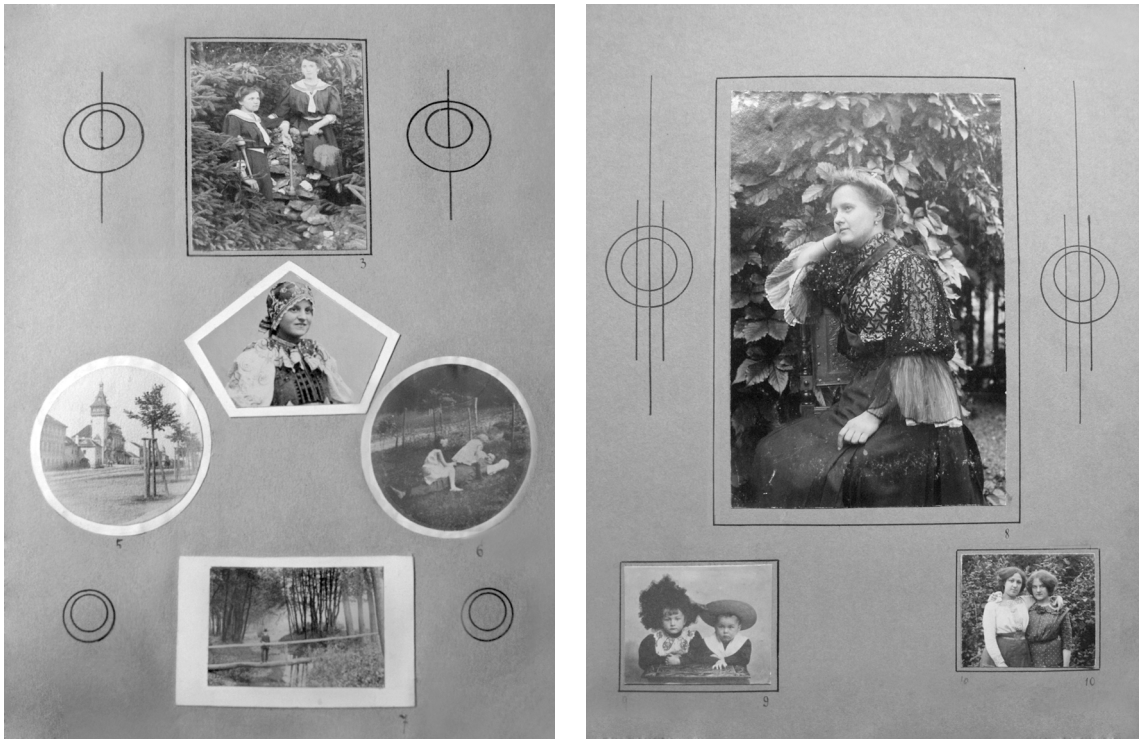
1. album: První okružní mapa, sestavena 1910. 42 fotografií od 12 autorů, nejčastěji Marek, Hradil, Horčica a Bílek. Uložena v Státním archivu Slavkov u Brna.

2. album: Páté přes deváté, sestaveno 1911. 81 fotografií od 12 autorů, nejvíce od Marka, Hradila a Křečkovského. Uloženo v Muzeu Vyškovska. Některé z fotografií v albu se nedochovaly.

3. album: okružní mapu sestavil Václav Hradil, na obálce uvedeno 2. okružní mapa. Obsahuje jeden skleněný poškozený

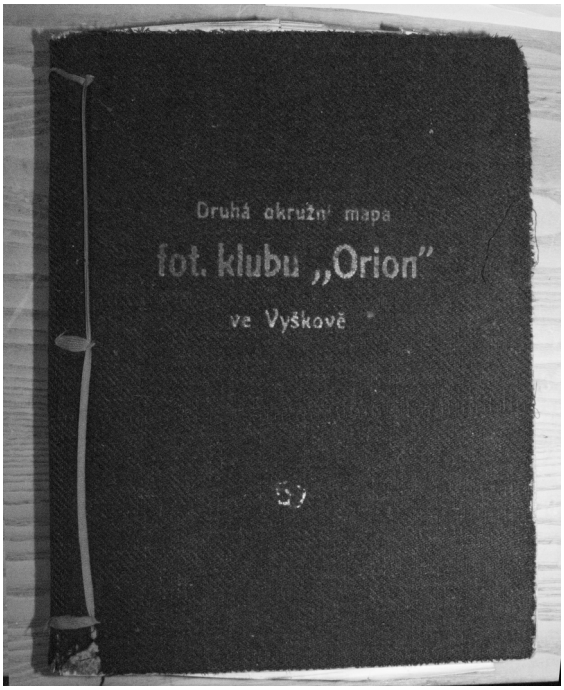
5 In: *Vyškovské noviny.* Jednatelská zpráva Orionu. 1931, č. 13, s.1.

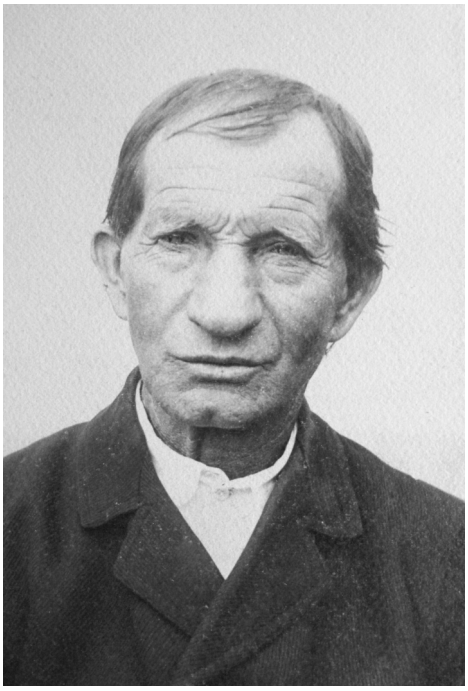
Obr. 7 Ukázka grafického zpracování dvou stran z 2. okružní mapy Orionu uložené v Muzeu Vyškovska. Různí autoři fotoklubu.

Obr. 8 Nedílnou součástí map byly žertovné fotografie. Autoři - vlevo Křečkovský, vpravo Ludvíček: Obrázek, který se Ludvíčkovi nepovedl.

Obr. 9 Druhá okružní mapa (Muzeum Vyškovska)

Obr. 10 Václav Hradil: Studie; Druhá okružní mapa

negativ, 32 ks fotografií s běžnými motivy záznamu přírody, Mohyla míru, Zámek Račice, portréty. Uložena ve Státním archivu Slavkov u Brna.

4. album: ORION (IV. okružní mapa) obsahuje vypůjčovací listinu, která datuje album na rok 1925. Sestavil převážně Hořčica, Marek, Hradil, Hanslián, Horák a účastníci posledního kurzu – začátečníci. 56 fotografií, namátkou partie ze zlínského a vyškovského parku, račického zámku, fotografie ze zahraničí, Ferdinandska nebo Ludvíčkovy portréty.

5. album: sestaveno v roce 1926, obsah a uložení neznámé.

1.1.5 Seznam členů

Město Vyškov vedlo na přelomu 19. a 20. století čilý společenský život, který vytvářel vhodné prostředí pro vznik různých zájmových spolků (Orel, Haná, Vlasta, Národopisný spolek, Živnostenská beseda aj.), a tak nebylo překvapením, že někteří členové fotoklubu byli členy i dalších spolků. Vzhledem k finanční náročnosti fotografie té doby a také

úhradám členských příspěvků, byl klub Orion dostupný střední vrstvě: o amatérskou fotografii se zajímali lépe situovaní živnostníci, úředníci, profesoři, učitelé a významně postavení lidé. Svědčí o tom následující výběr funkcionářů a členů výboru Orionu a jejich profesí:

Karel Kutílek - předseda, profesor gymnázia
Antonín Hanslian - místopředseda, profesor gymnázia
Leopold Marek – jednatel, berní tajemník
Jaroslav Skácel – pokladník, profesor obchodní školy
Ferdinand Čepán – hospodář a natěrač, majitel ateliéru
Vítězslav Horčica – soudní úředník, správce ateliéru
Václav Hradil – odborný učitel, padnul v 1.sv. válce
Tomáš Krejčí – učitel
František Kusák – majitel tiskárny
Jaroslav Poláček – profesor obchodní školy
Jan Šembera – odborný učitel

Soupis členů od založení v roce 1904 do konce 1. světové války[6]:

Albrecht František, Alt Hugo, Bayer Hugo ing., Běhal Vladimír, Bílek František, Böhm, Brandl, Brunclík, Brychta Jan, Brzobohatý Jan, Burg Robert, Cenek Jindřich, Cihlář, Čepán Ferdinand, Černý Hubert, Češka Václav, Čonka František, Deutsch Jindřich, Dobyáš J., Dohnal Boh., Dvořák Alois, Fiala, Fosser Richard, Gayer Zdeněk, Gazda Antonín, Gessler Rudolf, Gillarová Marie, Grabowski Tadeáš doc., Grepl Antonín, Hamal Karel, Hanslián Antonín, Hlávka Karel, Höfer Richard, Hon, Horák Josef, Horčica Vítězslav, Hornt Zl. prof., Hradil Václav, Indra Ferdinand(?), Janda Arnold ml., Janda Arnold st., Jandová, Janko Karel, Javůrek, Jemelka František, Jung ml., Jurčík František, Kachlík František, Kasala, Kment Jan, Krejčíř Tomáš, Kroch K., Kroutilík Konrád, Křečkovský Alois,

---

6 In: *Vyškovské noviny*: Jednatelská zpráva Orionu. Uloženo ve Státním okresním archivu Vyškov.
Zápisy ze schůzí. Seznam vychází ze špatně čitelných rukopisů, proto je u některých jmen otazník. Uloženo ve Státním okresním archivu Vyškov.

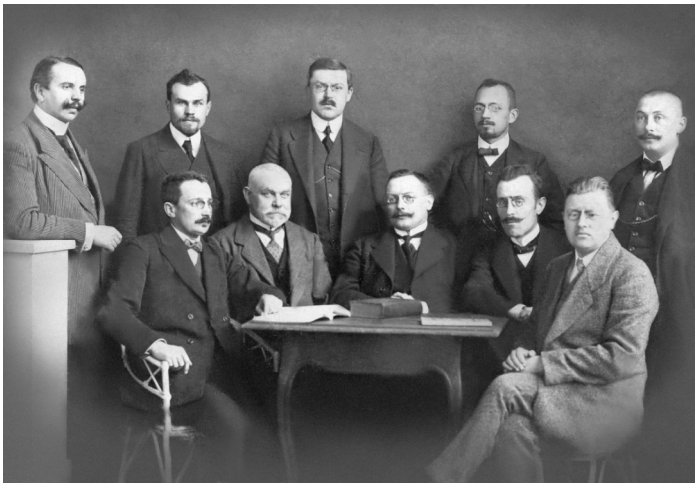
Kubeš Libor, Kühn Bedřich, Kundrát, Kusák František, Kutílek Karel, Kuzma František, Lebeda Karel, Leicher Artur, Lexa Antonín, Losmann ing., Lulay Josef, Mácha František, Malý Josef, Marek Leopold, Mareš Jaroslav, Martinková Marie, Matoušek Josef, Medek Josef, Melzer Stanislav, Moudrý, Münster Arnošt, Musil Mir., Musil Vavřinec, Neubauer Bohumír, Neuschl Jaroslav, Nevřala Jan, Nop Bohumil, Novotný Antonín, Obzina František, Otevřel Ludvík, Papoušek Václav ing., Pásek, Pátek Jar., Plch Emanuel, Pokorný, Polášek (Poláček?), Popek, Popelka Antoš, Rösel Hugo, Ryzí Jan, Salák Jan, Seidl, Schneider, Schwetz František, Skácel Jaroslav, Skácel Tomáš, Skopal, Skřivánek Václav, Sommer Jan, Sotolář, Součková Marie, Spiegl, Bruno, Sreloy(?) Jos., Stanko, Steiner Karel, Straškraba Josef, Stroomann, Šembera, Šimůnek Karel, Škařoupka Karel, Škůrek Karel, Šlais, Šorm František, Šrámek Emanuel, Štandera Jan, Švestka Karel, Tencián Jan, Tenora Jaroslav, Toman Jindřich, Trávníček Ludvík, Trpák, Tvrdý Josef, Vacková Růžena, Vaníček, Vičař Josef, Vilkovský Felix, Vítek Bohuslav, Vlček, Vráz Enrique Stanko (čestný člen), Vrtílek, Zálešák Cyril, Zbořil Alois, Zlámal Jóža, Zounek Vavřín, Žemla Josef.

Soupis od roku 1924 (první poválečná valná hromada) do ukončení činnosti v roce 1950:

Brychta Jan Ph.Mr., Čepán Ferdinand, Dopita Leopold, Drahovzal Vladimír, Grossman Miloš, Hanák Jan, Hanslian Antonín ml., Hanslian Antonín st., Hanslian Jiří, Hejtmánek František, Hep Stanislav ing., Hopián Ladislav, Horčica Vítězslav, Hromek František, Hůlka Jan, Indra Jaromír, Janiš Otto, Janský Adolf, Kalenda Josef, Kohn Robert, Kotas Antonín, Koutný Alois, Kroutil Drahomír, Kudlička Benedikt, Kupka Miroslav, Kusák Dalibor, Kusák František, Ludvík Ladislav, Marek František, Marek Leopold, Marvan Robert, Michalík Viktor, Müller Ferdinand, Navrátil Ferdinand, Nevřala Miloš,

Otevřel Karel, Papežík Bohdan, Pavlín František, Rutar dr., Sokolíček Zdeněk, Sponar Josef, Šrámek, Jakub ing., Štandera Jan, Táborský Jan, Vrtílek Antonín, Zapletal Antonín ing., Zbořil Rajmund.

Fotoklub Orion měl své zasloužilé a čestné členy. Zasloužilým členem byl Vítězslav Horčica, který podle stanov klubu nesměl být volen, protože ohlásil na svoje jméno fotografickou živnost, využíval klubového ateliéru a přispíval na placení nájemného. Povoláním byl soudní úředník. Čestným členem byl již od roku 1905 cestovatel Enrique Stanko Vráz[7].

Obr.11, 12 Pohlednice zaslaná výborem Orionu svému bývalému předsedovi v roce 1914

7 E. S. Vráz (18. dubna 1860 - 20. února 1932 Praha), český cestovatel a fotograf. *Encyklopedie českých a slovenských fotografů*. Praha: ASCO 1993, s. 410.

1.2 Leopold Marek, fotografický kronikář

Stručný životopis

Leopold Marek se narodil ve Zlíně 2. prosince 1882.[8] Po absolvování gymnázia v Uherském Hradišti se stal úředníkem Berní správy v Rýmařově. V roce 1900 přešel na Berní správu do Vyškova, kde působil až do roku 1939, a penzionován byl jako berní ředitel. Patřil k zakládajícím členům Fotoklubu Orion a mnoho času věnoval také práci v České obci sokolské. Jako odborník byl povolán do župního předsednictva a krátkou dobu byl i členem biografického odboru. Počátkem první světové války založil v nové sokolovně kino. V divadelním spolku Haná měl funkci knihovníka a zastupoval jej v Místní osvětové komisi. V roce 1905 spolu zakládal stranu národně-socialistickou a byl za ni v letech 1918-1925 členem městské rady. V roce 1941 byl zároveň s jinými činiteli Sokola odvlečen gestapem a zemřel 27. prosince v Osvětimi.

Osobně byl Marek dobrého srdce, rozvážný a příslovečně klidný. Rád každému pomohl, byl proto velmi oblíben.[9]

Osobnost Marka v Orionu

Fotografování bylo Markovou zamilovanou zálibou. Byl typickým amatérem, člověkem, který fotografií naplňuje svůj volný čas i přirozenou touhu společensky se prosadit. Není tedy divu, že patřil mezi oněch šest nadšenců, kteří se domluvili na založení fotoklubu ve Vyškově. Po mnohá léta zastával v klubu především funkci jednatele, v některých vo-

8 Archiv Muzea Vyškovska.
9 (tamtéž)

lebních obdobích místopředsedu. Jako jednatel „vycházkového výboru" organizoval fotografické výlety do malebné krajiny nedalekého Ferdinadska, Lulče a Račic. Společně s Václavem Hradilem sestavovali tzv. Receptáře,[10] což byla sbírka různých předpisů a praktických pokynů pro členy Orionu. Patří mezi průkopníky barevných diapozitivů.

Marek fotograf

Prohlížíme-li několik set fotografií Leopolda Marka v dokumentačním fotoarchivu Muzea Vyškovska, prvně nás napadne, že ten člověk byl se svým fotoaparátem všude, kde se co „šustlo". Fotograficky dokumentoval historické objekty, společenské události města i prosté žánrové motivy. Zasloužil se o zachování dokumentárních snímků starého Vyškova. Pořizoval také místopisné snímky, fotografie krojů a etnicko-sociálních typů (některé z nich koloroval).

Obr. 13 L. Marek: Hanácká kyselka, výstava hospodářsko-průmyslová a národopisná, 1902

V roce 1913 získal na mezinárodní Gewaertově soutěži diplom.[11] Tato informace dokazuje, že měl i snahu prosadit se na poli salonní fotografie, ale nebyla to pro něj prioritní záležitost.

Při řazení Leopolda Marka do kontextu české fotografie je evidentní, že se nezabýval soudobými

10 *Receptáře 1-6*. Uloženy v Státním okresním archivu Vyškov.
11 In: *Vyškovské noviny*. 1913, s. 9.

Obr. 14 L. Marek: Před hostincem „U Zlaté Prahy"(Riegrovo náměstí, Vyškov), 1909

uměleckými směry (piktorialismus, nástup modernismu), který u nás představovali jeho vrstevníci – Drtikol, Wiškovský, Funke aj. Jeho doménou byla dokumentární a reportážní fotografie v tradicích, které u nás rozvíjeli Jan Kříženecký (1868-1921) nebo Rudolf Bruner-Dvořák (1864-1921).

Hlubším zkoumáním množství Markových fotografií, můžeme jeho dílo rozdělit na několik námětových témat: dokumentární popisné, dokumentární aranžované, reportážní „momentka", zachycení krajiny, statická fotografie a kolorované fotografie – portréty v krojích.

Za nejdůležitější skupinu považuji velký a po dlouhou dobu vznikající soubor dokumentárních fotografií, které zachycují nejen prostředí a historické události, ale především místní obyvatelstvo. Převážně se jedná o aranžované fotografie větších a menších skupin.

Zde se neubráníme otázce vzájemných vztahů autora a fotografovaných. Dobrým příkladem k takové úvaze je fotografie pózující rodiny ve vlastním vyhořelém domě. Tito lidé navzdory nepřízni osudu a jistě i velmi vypjaté situaci, jako by sami cítili potřebu zúčastnit se vzniku fotografie, podílet se

Obr. 15 L. Marek: Rodina v troskách, po požáru 21.-23. 5. 1917
Mezuliankův dvůr v Pivovarské ulici, Vyškov 1917

Obr. 16 L. Marek: Muž čistící záchranný vůz, 1916

Obr. 17 L. Marek: Hasičské cvičení, 24.7.1911

Obr. 18 L. Marek: Zámecká zahrada, kolonáda, Vyškov 1912

Obr. 19 L. Marek: Trhovci na Náměstí, ruch o pouti, Vyškov 1913

Obr. 20 L. Marek: Pohřeb zemského poslance Karla Albrechta, katafalk na radnici, Vyškov 27.6.1911.

na pravdivém svědectví a také zcela důvěřují muži za foto-aparátem. Důvěra a zájem lidí k Markově dokumentární tvorbě z jeho snímků přímo čiší. Jistě k tomu značně přispěla v malém Vyškově známost a popularita tohoto autora.

Markova robustní technika tehdy neumožňovala pořizování „spontánních" momentek, jako tomu bylo později u dokumentaristů pracujících s legendárním fotopřístrojem Leica[12]. Přesto v jeho díle najdeme záběry, které působí jako momentka - viz obr.16, 17 a 19.

U fotografie v interiéru, kde by si mnoho zkušených fotografů vylámalo zuby, vidíme velice dobře technicky zvládnuté náročné světelné podmínky (obr. 20).

Markovy fotografie, kromě zvládnutí techniky, spolupráce s lidmi a houževnatost jeho práce dokazují i dosažení jistých estetických kvalit. Cit pro světlo a lyričnost v obraze nalezneme v jeho fotografiích krajin (obr. 21, 22).

Obr. 21 L. Marek: Bez názvu

Obr. 22 L. Marek: Bez názvu

12 Konstrukce Oskara Barnacka (1914), první prototypy 1923, výrobce E. Leitz Optische Werke ve Wetzlaru. Online: http://us.leica-camera.com/culture/history/leica_products. /Citováno dne 02.08. 2011./

Obr. 23 L. Marek: Na věži farního kostela, 1916

Obr. 24, 25 L. Marek: Vyškov po požáru, 1917

1.3 Období od roku 1972 do dneška

1.3.1 Obnova fotoklubu a přehled činnosti

Pro československou fotografii bylo typickým jevem, že amatérská fotografie držela ve své špičce krok s profesionálními výtvarnými fotografy a v minulosti často právě ona zastupovala v uměleckém provozu větší prostor. Amatérští fotografové měli, na rozdíl od amatérských výtvarníků, sklon sdružovat se v klubech.

Obr. 26 Členové klubu Orion na schůzce dne 5. 4. 1940. Foto: Bohdan Papežík

Obr. 27 Členové a jeden příznivec fotoklubu Orion na schůzce dne 12. 11. 2003. Foto: Vladimír Kotulán

K obnově činnosti vyškovského fotoklubu došlo pod tlakem Svazu českých fotografů v sedmdesátých letech.

Okresní kulturní středisko (OKS) se stalo zřizovatelem fotoklubu č. 614, který po založení v roce 1972 tvořilo 34 fotografů. Tak došlo k znovuzrození druhé etapy existence fotoklubu ve Vyškově. Členové přijali roku 1973 původní název Orion[13] a po deseti letech získali od zřizovatele klubovnu v přízemí Besedního domu. Předsedou byl zvolen Jaroslav Vykydal(členem od r. 1972), který tuto funkci zastával téměř 40 let, a je nejstarším pamětníkem klubu. Ke schůzkám nadále docházelo (v tradicích Orionu) převážně v restauračních zařízeních, později i v klubovně. Zde se diskutovalo nejen o fotografiích a technické výbavě, probíralo se i výtvarné umění, hudba a především se utvářely užší neformální přátelské vztahy.

Klub měl také funkci vzdělávací, kromě přednášek se podílel na vedení dětského fotokroužku při ODPM, kde se střídali různí členové, od roku 1977 až do zániku jej vedl Vladimír Kotulán.

K běžné náplni činnosti patřila také účast na různých soutěžích a výstavách, které členové nezřídka spoluorganizovali a porotovali.

Velice aktivní období nastalo po vstupu těchto členů: Jiří Foltýn (členem od 1976), Vladimír Kotulán (1973), Pavel Otevřel (1977), Václav Koudelka (1981) a Josef Vojáček (1980), kdy se Orion proměnil na tvůrčí skupinu a hojně se účastnil amatérských soutěží.

13 Orion Vyškov:*Adjustovaná fotografie.* Katalog výstavy. Vyškov: MKS Vyškov 1984. Str. 8.

2 Společné aktivity klubu od roku 1976

Jednou z podstatných aktivit většiny členů amatérských fotokroužků a klubů v 70. a 80. letech minulého století byla snaha uspět a vystavovat na řadě salonů a soutěžních výstavách doma a v zahraničí. Fotoklub Orion částečně tento trend také naplňoval účastí na národních přehlídkách amatérské fotografie a byl spoluorganizátorem okresních výstav. Díky čilým kontaktům s fotokluby v okresech vypsal fotoklub Orion „Vyškovský mapový okruh" (1977), což pomohlo k lepší komunikaci mezi fotokroužky (fotokluby z Jihlavy, Kroměříže, Velkých Opatovic, Letovic, Kuřimi, Tišnova, Třebíče, Třešti, Českých Budějovic a Břeclavi). V Orionu se tehdy, v letech 1976 až 1980, sešlo několik autorů (Jaroslav Vykydal, Vladimír Kotulán, Jiří Foltýn, Josef Vojáček), kteří ale nasměrovali snahu fotoklubu trochu jinak. Nejdůležitější činností fotoklubu se stala snaha o zvyšování kvality děl v souladu se současnými uměleckými trendy za účelem pozdvihnutí fotografie na úroveň rovnoprávného umění.

Určitým přínosem pro dosažení těchto cílů bylo iniciování tematických výstav konaných ve výstavním sále Muzea Vyškovska Jiřím Foltýnem.

2.1 Tematické výstavy Orionu

Roku 1978 Orion uspořádal první tematickou výstavu Stromy, pro kterou autoři fotografovali po celý rok a učili se tak systematické tvůrčí práci. Výstavní kolekci graficky doplňoval nekonečný pás menších opakujících se fotografií, na kterých byly zobrazeny jevy narušující kvalitu životního prostředí. Výstava se uskutečnila v následujícím roce. Vyšel k ní také katalog s reprodukcemi. Vystavovalo 6 autorů (Kotulán, Foltýn, Matys, Vykydal, Vít a Navrátil).

Obr. 28 Výstava Stromy v roce 1979. Foto J. Foltýn.

Obr. 29 Výstavní sál muzea s výstavou Dřevo, kámen, kov.
Foto J. Foltýn, 1981.

Zájem o systematickou práci přinesl další téma. **Dřevo, kámen, kov** realizovalo na podzim 1981 pět autorů (Foltýn, Kotulán, Navrátil, Vojáček a Vykydal).

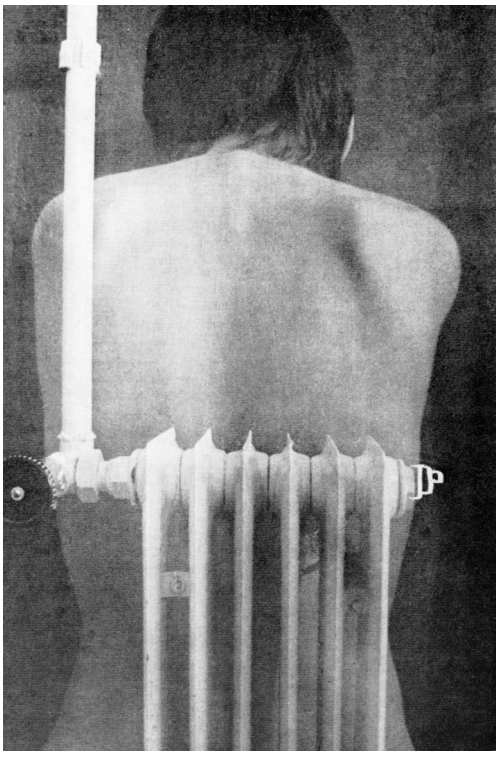
V roce 1984 byla k 80. výročí založení fotoklubu Orion uspořádána výstava **Orion Vyškov / adjustovaná fotografie.** V této době vrcholila snaha o zlepšení pozice fotografie v uměleckém provozu, a tato výstava měla snaze napomoci. Po formální stránce se fotografie prezentovala jako závěsný

obraz – podlepená, zarámovaná, signovaná, na rozdíl od běžně používaného připichování fotografií špendlíky na polystyrénové desky. Vystavovali Foltýn, Horák, Hynek, Otevřel, Popovič, Vojáček a Vykydal. Na této výstavě již nebyli autoři vázáni daným tématem, ale prezentovali se vlastními volnými soubory a prováděli i vlastní individuální adjustaci.

Rozhovory

Série několika výstav s názvem Rozhovory znamenala určité vykročení z uzavřené klubové komunity a v Rozhovorech 2 a 3 i výrazný koncepční posun. Všechny výstavy Rozhovorů se pořádaly ve Výstavním sále Orion.

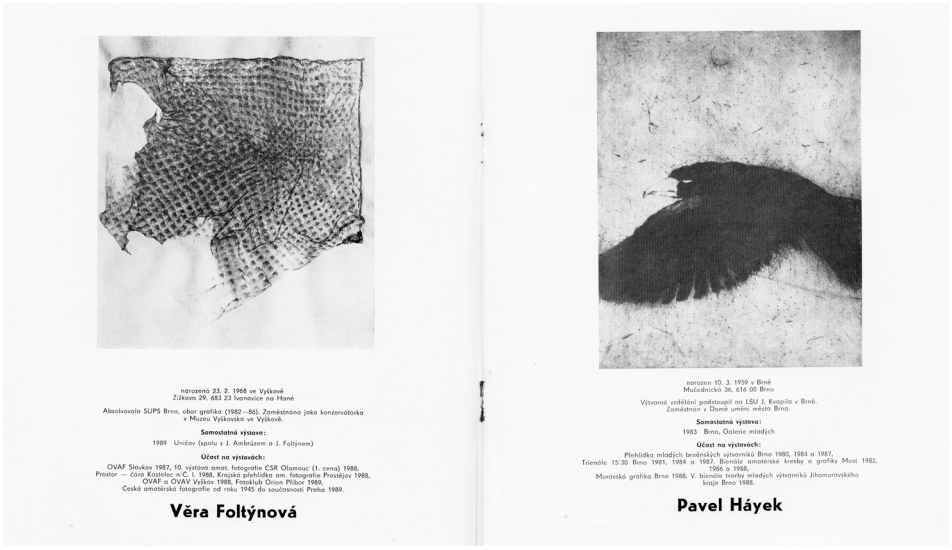
Na první výstavě **Rozhovory (deset moravských fotografů)** v roce 1986 se setkali autoři fotoklubu Orion, Jiří Foltýn, Vladimír Kotulán, Pavel Otevřel a Josef Vojáček se svými přáteli z Brna, Prostějovska a Novojičínska.[14] Zde si autoři vzájemně představili svoji aktuální tvorbu, o jejichž kvalitách měli příležitost diskutovat.

Obr. 30 Magda Vybíralová: Poznávání II, 1985, z výstavy Rozhovory I

O tři roky později se myšlenka a náplň Rozhovorů, posunula o další stupeň. Výstava **Druhé rozhovory (o syntéze)**, 1989, vnesla do amatérské výstavní aktivity něco zcela nového. Fotografie nebyla ani v profesionální oblasti přijímána jako plnohodnotné umění, a tak přizvání grafiků (a to

14 Hostovali Jiří Andrýsek, Martin Vybíral a Magda Vybíralová z Prostějova, Milan Bureš a Jiří Neuwirth z Novojičínska a Roman Muselík z Brna.

narozená 23. 2. 1968 ve Vyškově
Žižkova 29, 683 23 Ivanovice na Hané
Absolvovala SUPS Brno, obor grafika (1982–86). Zaměstnána jako konzervátorka v Muzeu Vyškovska ve Vyškově.
Samostatná výstava:
1989 Uničov (spolu s J. Ambrůzem a J. Foltýnem)
Účast na výstavách:
OVAF Slavkov 1987, 10. výstava amat. fotografie ČSR Olomouc (1. cena) 1988,
Prostor — Zóna Kostelec n/Č. l. 1988, Krajská přehlídka am. fotografie Prostějov 1988,
OVAF a OVAV Vyškov 1988, Fotoklub Orion Příbor 1989,
Česká amatérská fotografie od roku 1945 do současnosti Praha 1989.
Věra Foltýnová

narozen 10. 3. 1959 v Brně
Mučednická 36, 616 00 Brno
Výtvarné vzdělání podstoupil na LSU J. Kvapila v Brně.
Zaměstnán v Domě umění města Brna.
Samostatná výstava:
1983 Brno, Galerie mladých
Účast na výstavách:
Přehlídka mladých brněnských výtvarníků Brno 1980, 1984 a 1987,
Trienále 15:30 Brno 1981, 1984 a 1987, Bienále amatérské kresby a grafiky Most 1982, 1986 a 1988,
Moravská grafika Brno 1988, V. bienále tvorby mladých výtvarníků Jihomoravského kraje Brno 1988.
Pavel Háyek

Obr. 31 Dvoustrana z katalogu Druhé rozhovory (o syntéze)

i profesionálních – Dočekalová, Filippovová, Chatrná, Šperková, Totušková), znamenalo výraznou změnu. Výstava prokázala, že fotografie a grafika se spolu snesou a uměleckou kvalitu určuje spíše autor než použité médium. V dnešní době již nikdo problém prolínání médií neřeší a je zcela samozřejmé.

Tato výstava se uskutečnila na počest dvojího výročí. První byl vynález fotografie 150 let, a druhý k založení fotoklubu 85 let. Za Orion vystavovali Jiří Foltýn, Věra Foltýnová, Vladimír Kotulán, Pavel Otevřel a Josef Vojáček. Hostující fotografové: Jiří Andrýsek, Bohumil Flora, Magda Jansová, Marie Kratochvílová a Roman Muselík.

V katalogu k výstavě píše kurátor výstavy Jiří Foltýn: *„Proč právě tyto dvě techniky a proč rozhovory o syntéze? Prognózy vývoje fotografie očekávají vyčlenění rukodělné fotografie širokého užitného informačního proudu. Existuje řada projevů výtvarné manipulace s fotografií a již dávno užívají umělci libovolně doslova čehokoliv (tedy i fotografie) jako stavebního materiálu svých děl. Pomineme-li několik ve světě kuriózních zvláštností, s nimiž přistupují k fotografii instituce jako Národní galerie a ČFVU, je fotografie uznána jako technika, jíž je možno vytvořit volné umělecké dílo. Hledáme - li u nás galerii, výstavní síň či jednotlivé*

výstavy, kde není fotografie, byť mimoděk, ani trochu diskriminována, pak snad obstojí Galerie H v Kostelci n/Č. 1. Mám na mysli takové případy diskriminace, kdy výstava, zabývající se globálně určitým obdobím, fotografii izolovaně instaluje, v katalogu odděleně hodnotí atd. Čestné výjimky existují (např. Motiv okna v díle deseti současných českých výtvarných umělců, GU Karlovy Vary, 1983).

Grafika je, na rozdíl od malby a kresby, vzdálená svým ‚věkem' od fotografie jen o staletí. Také její některé technické vlastnosti jsou si podobné. Na výstavě vedle sebe předkládáme formálně čistou grafiku, čistou nemanipulovanou fotografii i několik prolínajících se technik (ty však vyplynuly spíše z volnosti autorů při výběru jejich prací). Snad tyto rozhovory formou výstavy pomohou při upřesnění řady dosud neujasněných názorů na existenci fotografie ve vztahu k jiným výtvarným technikám. Výstava je také jedním z kroků k programovému otevření fotoklubu Orion všem zájemcům o jakýkoliv druh výtvarného umění."

Třetí rozhovory (o tradici) – Výstavní sál Orion, Muzeum Vyškovska ve Vyškově 2009, se snažily porovnáváním jednotlivých autorských kolekcí zodpovědět otázky na téma tradičních hodnot klasické fotografie a vypozorovat přínos digitální fotografie. Výstava představuje tvorbu jak klasicky tvořících autorů, tak i plně digitalizované snímky mladších fotografů. Prezentace byla uvedena ve třech výstavních periodách. Bylo mi ctí se této výstavy osobně jako autorka účastnit. Je zajímavé sledovat, jakými fotografiemi a jakým médiem se vystavující autoři prezentovali. Klasickou černobílou bromostříbrnou fotografii zastupovali Vladimír Kotulán (kontakty 13 x 18 a 18 x 24 cm), Václav Koudelka, Josef Moucha a Martin Vybíral. Na pomezí mezi oběma druhy se pohyboval Jiří Foltýn, když vystavil tisky ze skenovaných

Obr. 32 Josef Moucha: Jižní Čechy 2008, bromostříbrná fotografie, výstava Třetí rozhovory (o tradici)

velkoformátových negativů. Čistě digitální fotografie tištěné na různé druhy papíru vystavili Magda Jansová (ruční papír), Lucie Nguyenová, Pavla Rečková, Lenka Spáčilová-Leonidou, Jiří Víšek a Josef Vojáček. Výstava Třetí rozhovory měla návštěvníkům – divákům – a také samotným autorům zprostředkovat přímý pohled na rozdílnost trendů v oblasti klasické a digitální technologie. Tato vzájemná konfrontace navodila mnoho otázek, které se staly předmětem diskusí, ale zůstaly nezodpovězeny. Neboť je toto téma stále otevřené, samo vybízí k dalšímu pokračování Čtvrtými rozhovory.

Po výroční výstavě ke 100 letům Orionu se do klubu přihlásila řada mladých začínajících, ale i pokročilých autorů, pro které byly uspořádány znovu tematické výstavy Stromy II a Dřevo, kámen, kov II. Např. Pavla Rečková, Jaroslav Štark, Petra Šírková, Patrik Valouch, Pavlína Maršalová.

2.2 Autorské výstavy členů Orionu

Jiří Foltýn, Josef Vojáček, Věra Foltýnová, Vladimír Kotulán, Václav Koudelka, Jaroslav Vykydal, Jaromír Flössler, Pavla Rečková, Jaroslav Štark, Pavel Reček a Patrik Valouch byli zváni k realizaci samostatných výstav v Praze, Prostějově, Příboře, Pardubicích, Uničově, České Lípě, polské Vratislavi (Galerie Foto-Medium-Art) a Katovicích. Samozřejmě také v domácím Vyškově.

Zde se pokusím shrnout výstavy, kde vystavovali spolu dva až čtyři autoři současně v samostatných blocích, a mohu tak zároveň poukázat na odlišnosti v tvorbě.

V roce 1983 klub uspořádal výstavu: **Foltýn, Kotulán, Vojáček, Vykydal – fotografie** v Muzeu Vyškovska, kde se čtyři fotografové Orionu pokusili představit svá autorská směřování. K výstavě byl vydán katalog.

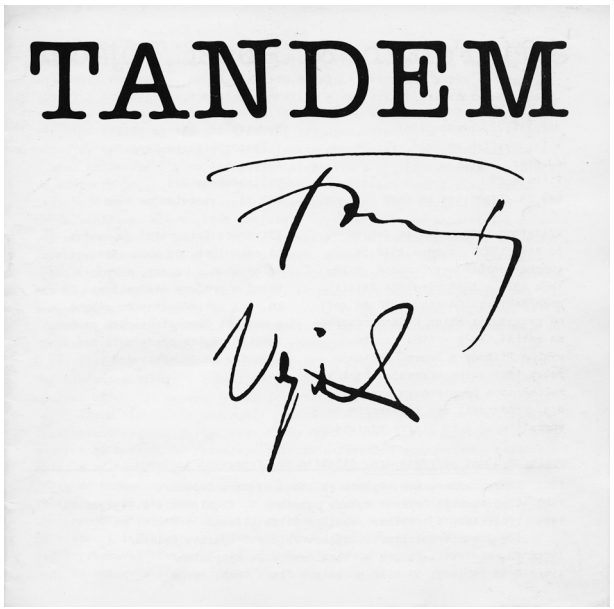
O rok později představili autorské kolekce jen tři autoři – **Foltýn, Kotulán, Vojáček: Výběr 82/83** ve Výstavní síni fotoklubu Příbor (katalog).

V roce 1985 se opět představila kompletní čtveřice Jiří Foltýn, Vladimír Kotulán, Josef Vojáček, Jaroslav Vykydal na výstavě s lakonickým názvem **F2** ve Výstavní síni fotoklubu SČF, Havířov.

Významnou výstavou dvou výrazných osobností Orionu byl **Tandem** Jiřího Foltýna a Josefa Vojáčka v legendární pražské galerii Fotochema (4.-22.června 1986). Tito fotografové si byli názorově natolik blízcí, že vytvářeli jakousi neformální podskupinu fotoklubu. Autorka textu Bronislava Gabrielová v katalogu píše: *„Dobře se doplňují, upozorňují na aktuální problémy naší i světové fotografie, studují historii i současnost výtvarného umění, diskutují o své práci a společně připravují fotografické výstavy. Součástí jejich mikrosvěta, v němž nechybí zanícení připomínající ovzduší někdejších avantgardních skupin, je i vědomí celistvosti umění. Jiří*

Foltýn a Josef Vojáček pěstují příbuznost svého tvůrčího stylu, současně však usilují o jistou tvaroslovnou specifičnost a osobitost svých vyjadřovacích postupů. Oba sice mluví o částečném podílu náhody při volbě materiálů, z nichž komponují svá zátiší, avšak ve skutečnosti tvoří velmi uvážlivě, podle předem promyšleného a prodiskutovaného projektu." (Gabrielová: 1986)

Ve své době vyvolala tato výstava mnoho diskusí. Je evidentní ne zcela kladné přijetí laické veřejnosti z řad návštěvníků výstavy, o čemž svědčí zápisky návštěvní knihy. Při jejich pročítání se například dozvíme, že toto pojetí fotografie je škoda materiálu. První, co mě napadlo, bylo, že oni návštěvníci byli zřejmě velice překvapeni, neboť v této galerii vídali zcela odlišný typ snímků.

Obr. 33 Obálka katalogu pražské výstavy Tandem

Další zajímavou reakcí na výstavu Tandemu byla recenze pana -Rem-[15] otisknutá v časopisu Československá fotografie 10/1986 **Nefotografujte umění!**[15] Recenzent víceméně ocitoval některé zápisky z knihy návštěv, a tím prezentoval souhlas s laickým publikem. Zde se pisatel článku nemohl vyhnout následujícím reakcím, ať již vyjádření názoru samotných autorů, nebo dalších recenzentů a teoretiků fotografie. Petr Balajka napsal: „*Problém masové percepce výtvarného umění by*

15 -Rem-(Vladimír Remeš): Nefotografujte umění! In: *Československá fotografie.* Roč. 37, 1986, str. 450.

měl být záležitostí zevrubného sociologického průzkumu, nemůže však sloužit jako podklad ke kritice konkrétní tvorby."[16]

Tato diskusní polemika, co je a není umělecká fotografie, byla paradoxně pro oba autory tou nejlepší reklamou a ve svém finále jim přinesla mnoho souhlasných reakcí.

Tandem následně vystavoval ještě v Galerii Foto-Medium-Art Jerzyho Oleka ve Vratislavi (1988), Galerii fotografii elementarnej, Lodek Zdroj (1988) a pod názvem **Inna fotografie** v Galerii ZPAF, Katovice (1989). Další zajímavá komparace uměleckého myšlení v oblasti konceptuální tvorby proběhla v roce 1989 v Sdruženém klubu ROH Uničov: **Jan Ambrůz, Věra a Jiří Foltýnovi (objekty, kresby, fotografie).**

Z katalogů a dalších materiálů o výše zmíněných výstavách je patrné postupné profilování některých autorů. Vladimír Kotulán se systematicky zabývá strukturami a inklinuje k velkoformátovému negativu a kontaktu, Jaroslav Vykydal prohlubuje obrazovou kvalitu krajinářské fotografie a podrobněji zmíněný tandem Jiřího Foltýna a Josefa Vojáčka tematizuje obecnější pojmy, jako čas, transparentnost, mnohoznačnost.

Po roce 1989 stojí z autorských výstav za zmínku zejména prezentace v **Galerii v rohu** (Pavla Rečková, Jaromír Flössler, Pavel Valouch, Pavel Reček)[17], dále společná výstava Pavly Rečkové a Jaromíra Štarka **Vzpomínky z dětství** (Galerie TIC Vyškov, 2007). Proběhly také dvě autorské prezentace v Muzeu Vyškovska. V roce 2007 se představili Andrej Lukáč, Jiří Polák a Václav Horák, později Petra Šírková, Květa Sotolářová a Pavlína Maršalová. K společnému výročí 60. a 80. narozenin uspořádali společnou výstavu **Foto 140** Jaroslav Vykydal a Vladimír Kotulán, k níž vyšel katalog (Foltýn: 2008).

---

16 J. Foltýn. Nemáme fotografovat umění? In: *Československá fotografie.* Roč. 38, 1987, str. 62. P. Balajka, J. Pacek. In: *Československá fotografie.* Roč. 38, 1987, str. 62. Vl. Remeš: Pozor! Podminováno!! (opravdu?). In: *Československá fotografie.* Roč.38, 1987, str. 63.

17 Galerie v rohu byla provozována v Knihovně Karla Dvořáčka ve Vyškově v letech 2006 až 2009 kurátorem Jiřím Foltýnem. Vydány čtyři souborné katalogy pro každý rok výstav.

2.3 Účast na fotosoutěžích a přehlídkách

Klub se velkou měrou podílel na organizování všech ročníků Okresních výstav amatérské fotografie.

V roce 1977 vypsal Orion vlastní „Vyškovský mapový okruh"[18], protože tento systém komunikace mezi fotokroužky učil autory kritickému hodnocení fotografie. Okruhu se do posledního ročníku 1987 zúčastnily a v organizaci ročníků se střídaly fotokluby z Jihlavy, Kroměříže, Velkých Opatovic, Letovic, Kuřimi, Tišnova, Třebíče, Třešti, Českých Budějovic a Břeclavi. Orion se umístil ve třech ročnících na 1. místě a ve třech na 2. místě. Z jednotlivců byli úspěšní Vladimír Kotulán, Josef Vojáček, Milan Popovič, Jiří Foltýn a Václav Bedřich Douša.

Kromě tradiční účasti na Národní výstavě amatérské fotografie v Olomouci se členové Orionu soutěžních přehlídek téměř nezúčastňovali. Výjimku tvořily Sudkovské kolínské dny nebo Interfotklub Vsetín. Na všech těchto soutěžích zaznamenal fotoklub několik úspěchů.

Mnohem více si autoři považovali přizvání na profesionálně kurátorsky připravované výstavy. Uvádím výběr z nejdůležitějších, některé další budou zmíněny u jednotlivých autorů v příloze na konci bakalářské práce:

1986 *Nové pohledy – 16 mladých autorů ČSSR*, Galerie G4, Cheb, vystavovali Foltýn, Kotulán a Vojáček

Tělo v čs. fotografii 1900-1986, Kroměříž – Pavel Otevřel

1987 *Aktuální fotografie II – Okamžik*, Moravská galerie, Brno účast Jiří Foltýn, kurátor Antonín Dufek

1989 *Od daguerrotypie po holografii*, Slezské muzeum, Opava - Foltýn

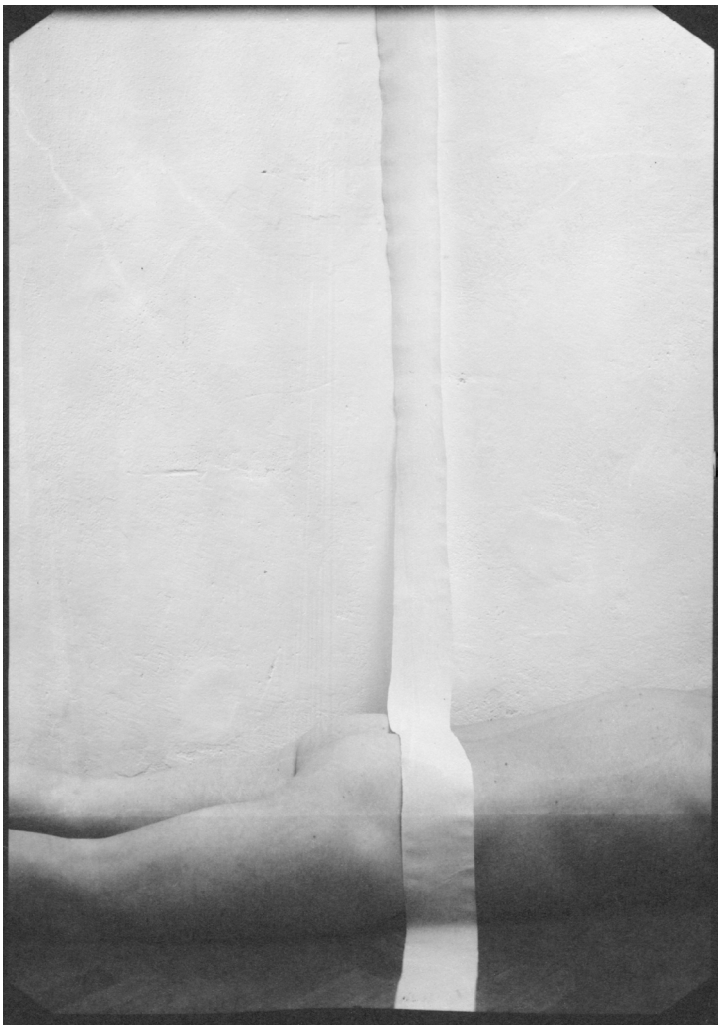
Československá amatérská fotografie od 1945 po dnešek, SČF, Praha - Foltýn, Foltýnová, Kotulán, Vojáček

---

18 *Vyškovský mapový okruh.* Katalog výstavy. Vyškov: MKS Vyškov 1983.

F*otografie absolventů a pedagogů SUPŠ Brno*, Dům umění, Brno - Jiří Foltýn, Pavel Otevřel

1990 *Tschechoslowakische Photographie der Gegenwart*, Museum Ludwig, Köln (+řada repríz ve světě) - Foltýn, kurátoři V. Birgus, M. Vojtěchovský a R. Misselbeck

Obr. 34 Pavel Otevřel: Bez názvu, 1986 (z kolekce pro výstavu Tělo ve fotografii)

2.4 Výjezdy za fotografií, „fotosafari"

Pojem fotosafari se obvykle definuje jako zážitkové cestování spojené s fotografováním.

Jak je již u vzniku fotografie zvykem, změna zaběhlého a opakujícího se prostředí může být pro někoho velice inspirativní. Autor v nepoznaných krajinách vstřebává různorodou atmosféru míst, jejich genius loci, a nechává se

unášet novými podněty. Mnohdy pozoruje a vyčkává na denní polohy světla, jako to ve své tvorbě preferoval např. Josef Sudek.

Tato příjemná meditace v přírodě spojená s tvorbou přitahovala bezesporu i naše orionské autory. Ti již v roce 1905 pořádali společné výlety za účelem pořízení fotografií. Po znovuzaložení Orionu pro tuto činnost používá klub pojem fotosafari, byť v jeho pojetí jde spíše o tvůrčí práci v plenéru.

Protože našim členům více vyhovovala alespoň částečná znalost terénu, vraceli se do některých míst opakovaně. Nejčastěji navštěvovanými „venkovními ateliéry" byli Čechy pod Kosířem na Prostějovsku, dále podzámecká zahrada v Kroměříži, kovárna hradu Veveří, Štramberk, Hukvaldy, Lipník n/B. aj. Zejména zde se projevoval odlišný přístup k práci jednotlivých autorů, kde se každý snažil nalézt si to „svoje".

Obr. 35 Jiří Foltýn: Upravená krajina (6622); fotografie z Čech pod Kosířem

Josef Vojáček pracoval s igelity a transparentními materiály, jako vidíme na Obr. 36, v působivém kontrastu s oblohou.

Obr. 36 Josef Vojáček: Bez názvu, 80. léta 20. stol.

Obr. 37 Situaci při tvorbě fotografie na obr. 36 zachytil Jiří Foltýn

Ostatní členové se věnovali různému pojetí, ať už zátiší nebo krajiny, které vyhledávali na svých výletech. Tyto výjezdy mimo samotné fotografování přinesly prohlubování vzájemných vztahů, ale také dosti vypovídaly o tehdejší době, která nebyla zdaleka tak uspěchaná jako nyní.

Souhrn činnosti fotoklubu od jeho znovuzaložení po současnost v datech:

1972 15. dubna obnovena organizovaná činnost fotografů - amatérů ve Vyškově, zřizovatelem je OKS (Okresní kulturní středisko) Vyškov

od 1972 pravidelná účast na Okresních výstavách amatérské fotografie

1973 přihlášení do 3. ročníku Turnovského mapového okruhu

1977 vyhlášen 1. ročník Vyškovského mapového okruhu

1979 18. listopadu - 2. prosince; výstava Stromy (6 autorů)

1981 18. října - 8. prosince; výstava Dřevo, kámen, kov (byla dvakrát reprízovaná - VVŠ Vyškov a SKP Letovice)

1981 fotoklubu přidělena klubovna v Besedním domě

1983 29. října - 20. listopadu; výstava Čtyři autoři Orionu (Muzeum Vyškovska)

1984 9.-25. listopadu; Adjustovaná fotografie - výstava k 80. výročí založení fotoklubu Orion

1984 Přehlídka adjustované fotografie - výstava Nový Jičín, zúčastnili se: Jiří Foltýn, Vladimír Kotulán, Josef Vojáček

1984 13. Interfotoklub, Vsetín, stříbrná medaile

1985 1.-21. února; výstava F2, Foltýn, Kotulán, Vojáček, Vykydal, Městská knihovna v Havířově

1985-1987 účast na Klimkovických fotosession

1986 Nové pohledy, 16 mladých autorů ČSSR, Cheb, Praha

1986 4.-22. června; Tandem, Praha, Výstavní síň Fotochema

1986 26. září-12. října; Rozhovory (10 moravských fotografů)

1989 6.-22. října; Druhé rozhovory (o syntéze)

2004 24. září-17. října; Fotoklub Orion 1904-2004

2005 4.-20. listopadu; Stromy II

2006 3. listopadu-3. prosince; Dřevo, kámen, kov II

2009 2. září- 1. listopadu; Třetí rozhovory (o tradici)

2.5 Seznam členů

Po obnovení činnosti v roce 1972 byla ve fotoklubu evidována řada autorů, kteří se postupně v druhé polovině 70. let vytratili a do fotoklubu nastoupili noví členové mladší generace. Ti s malými obměnami setrvali až do roku 1989, následně se díky jiným starostem většiny populace činnost utlumila a evidence členů nebyla prováděna. Nový příliv zájemců o fotografování nastal s výstavou ke 100. výročí v roce 2004. Tomuto stavu je přizpůsobeno členění do dvou období.

Seznam členů fotoklubu od 1972 do počátku 90. let:[19]

Bláhová Irena, Čvančara Karel, Doleželová Zdena, Douša Václav Bedřich, Flössler Jaromír, Foltýn Jiří, Foltýnová Věra, Grepl, Holoubek Igor, Holub Zdeno ing., Horák Václav ing., Hynek Michael, Chloupek Bohuslav, Ilgner Karel, Klvač Pavel, Kotulán Vladimír, Kotulánová Renata, Koudelka Václav, Kovařík Jan, Kunhart Jan, Malinka Zdeněk, Matys Pavel, Navrátil Radoslav ing., Nevřala Miloš, Otevřel Pavel, Pán František, Paulík Jaroslav, Petráš Josef, Pivečka Tomislav, Popovič Milan, Pospíšil Jaroslav, Pospíšilová, Reček Pavel, Sedlák Stanislav, Stehlík Pavel , Stehlíková Alena, Svoboda Jiří, Svoboda Lubomír, Svoboda Miroslav, Svoboda Pavel , Škuta Přemysl, Škutová Alena, Šperka Jaroslav, Tichý, Toman Milan, Trnavský, Valent Josef, Valent Severín, Valin Dalibor, Vašíček Josef, Vít Josef JUDr., Vojáček Josef, Vršková Jana, Vykydal Jaroslav, Wasserbauer Alois

Seznam členů od roku 2004:

Flössler Jaromír, Foltýn Jiří, Horák Václav ing., Klvač Pavel, Kotulán Vladimír, Kotulánová Renata, Koudelka Václav, Lukáč Andrej, Maršalová Pavlína, Měřínská Markéta, Netopil

19 *Fotoklub Orion 1904-2004.* Katalog výstavy. Vyškov: Muzeum Vyškovska 2004. Str. 16.

Pavel, Otevřel Pavel, Pivečka Tomislav, Polák Jiří, Polák Miloš, Procházka Pavel, Reček Pavel, Rečková Pavla, Rumpelová Ivana, Růžičková Danuše, Smutník Václav, Sotolářová Květa, Svoboda Miroslav, Šírková Petra, Štark Jaroslav, Valouch Patrik, Vojáček Josef, Vojáčkovová Jana, Vrtalová Jana, Vykydal Jaroslav.

3. Významní autoři fotoklubu

O měřítku k výběru jednotlivých autorů představených v následující kapitole rozhodla především intuice. Napověděla mi, že se jedná o autory, kteří se v době největší aktivity fotoklubu v 80. letech zasloužili o jeho rozvoj a přispěli k zvýšení kulturní hodnoty maloměsta.

Tato hrstka fotografů se stala dlouholetými přáteli, kteří se zajímali o tehdejší současné umění, navštěvovali každoročně brněnské a pražské výstavy a hojně diskutovali o fotografii a kultuře. To se odráželo v jejich tvorbě, která již na první pohled vypovídá v mnohém o vzájemném propojení jednak ve skupině a dále pak s dobou, názory a politickou situací.

I když má fotoklub v současnosti nové mladé tváře, mezi něž patřím i já, tato vzájemná symbióza zde bohužel zaniká. Přístup je více individualistický, výše zmiňované diskuse se odehrávají virtuální formou, takže samotní tvůrci mají o důvod méně se osobně scházet.

K představě tehdejší atmosféry fotoklubu přikládám výstižnou skupinovou fotografii.

3.1 Jiří Foltýn (1951)

Obr. 38 Portrét: Lenka Spáčilová

K fotografii ho zprvu přivedl zájem o motoristický sport, který zachycoval Flexaretou po svém otci. Automobilovým závodům zůstal věrný, ale motivy jeho tvorby se rozvinuly v něco mnohem víc. Prvním krokem k fascinaci černobílými obrazy bylo zakoupení časopisu Fotografie, v době, kdy začal studovat v Brně na VUT. Byl inspirován, i přestože se tenkrát věnoval zcela jinému oboru, objevil v sobě touhu si něco podobného vyzkoušet na vlastní kůži. Přemýšlení o tom, co bylo jeho hlavním zobrazovacím motorem, dobře vystihuje tato věta:

„... nechci předkládat divákovi to, co si může v reálu najít sám."[20]

Mimo to, že bylo pro Foltýna nesmyslné zachycování reality, kterou vidí i ostatní, jednalo se také o určitou revoltu, která bojovala proti zarytým konvencím tehdejší běžné amatérské produkce. Je důležité podotknout, že tento názor sdílela i většina z tvůrčího jádra skupiny fotoklubu Orion, což bylo jejich velkým stmelovacím prvkem.

K vybočení z běžných tradic vedla cesta, určená pro menší publikum, ale o to více přínosná a výjimečná s odstupem času. Touto cestou lze u Foltýna označit čas věnovaný experimentu s řadou různých technik. Techniky různých zásahů dodávají jeho fotografiím estetický náboj, který umožňuje autorovi projevit jeho nesporné výtvarné cítění. Výtvarnou fotografií se začal

20 *Fotografie.* /Rozhovor s J. Foltýnem./ Brno: Galerie mladých, MKS 1986. Str. 18.

zabývat od roku 1973. Využíval prvky konceptuálního umění, které ho přivedly k manuálním zásahům do obrazu (negativu, pozitivu). Nechal se volně inspirovat autory (J. Svoboda, J. Sudek, J. Toman) a soudobým výtvarným uměním. Celá jeho práce v období konce 70. a v 80. letech se formálně opírala o tradiční disciplíny - krajinu a zátiší.

Rozmanitá Foltýnova tvorba by se dala rozdělit do několika technologických postupů: zásahy při samotné expozici snímku, dvojexpozice, časosběrné expozice, předmět před negativem, zásahy do negativu, lept červenou krevní solí, rytí do emulze negativu, zásahy do pozitivu, dokreslení, zásahy do samotné expozice snímku, dvojexpozice.

Vzhledem k tomu, že o autorovi vznikla v loňském roce samostatná bakalářská práce, rozhodla jsem se jeho autorské představení poněkud zúžit na odkaz pouze devíti zásadních fotografií. Nejstarší z nich je zátiší, stěžejní a nejčastější žánr jeho fotografických cyklů. Domnívám se, že tímto tématem autor začínal s vážnou tvorbou. Příliš vážného v ní však nehledejme. Všudypřítomná hravost a radost z experimentu nás provází celým dílem.

Fotografická zátiší Foltýn nacházel převážně v domácím prostředí, v předmětech „denní potřeby". Vycházel tak z filozofie Svobodovy tvorby, kultu dokonalého minimalismu. Jan Svoboda, navazující osobitě na Sudka, často zobrazuje ještě prostší motivy. Osobité bylo rovněž technické provedení Svobodových závěsných obrazů s širokým spektrem jemných odstínů šedi, ale bez čistých bílých a černých barev.[21]

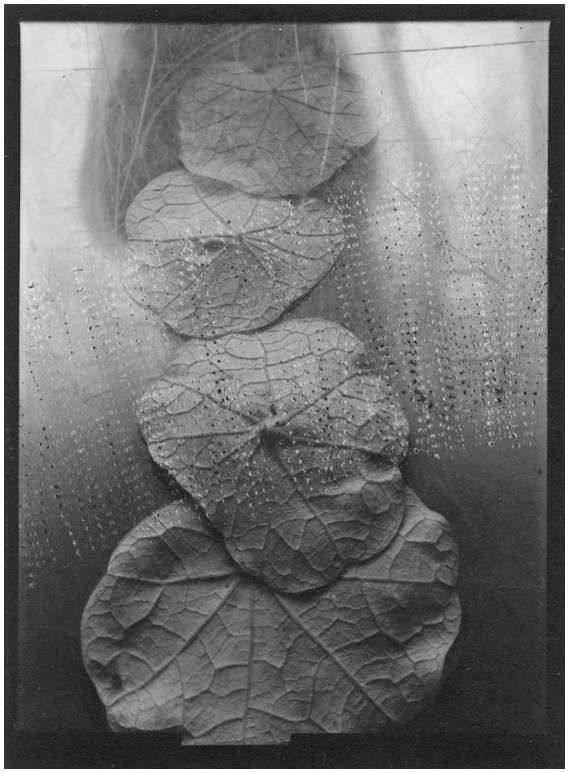
Foltýn si také často záměrně vybíral jednoduché prvky většinou poloprůsvitných předmětů (sklo, igelit, voda, papír) a zdůrazňoval jejich absolutní vizuální estetiku, převedením škály do černobílé. Statická zátiší také velice rád obzvláštňoval rozpohybováním některé z jejích částí. Polo-

---

21 P. Klimpl: *Česká amatérská fotografie 1945-1989.* Praha: ÚKVČ 1989.

Obr. 39 Zátiší s igelitem (5699), 1983

Obr. 40 Zátiší s listy (6668), 1988

průsvitné předlohy se tak stávaly místy ještě průsvitnějšími a ještě latentnějšími (obr. 39).

Jiným příkladem Foltýnova zátiší je fotografie s listy (obr. 40). Zde využívá floriálního motivu s výraznou strukturou ke kompozici na střed. Demonstruje zde jednu z dalších využívaných metod, zásahů do negativu - rytí grafickou skoblinou.[22] Tento nástroj, určený pouze jako mechanická pomůcka pro přípravu desky k mezzotintě, slouží v tomto případě k vnesení zřetelného grafického prvku do snímku.

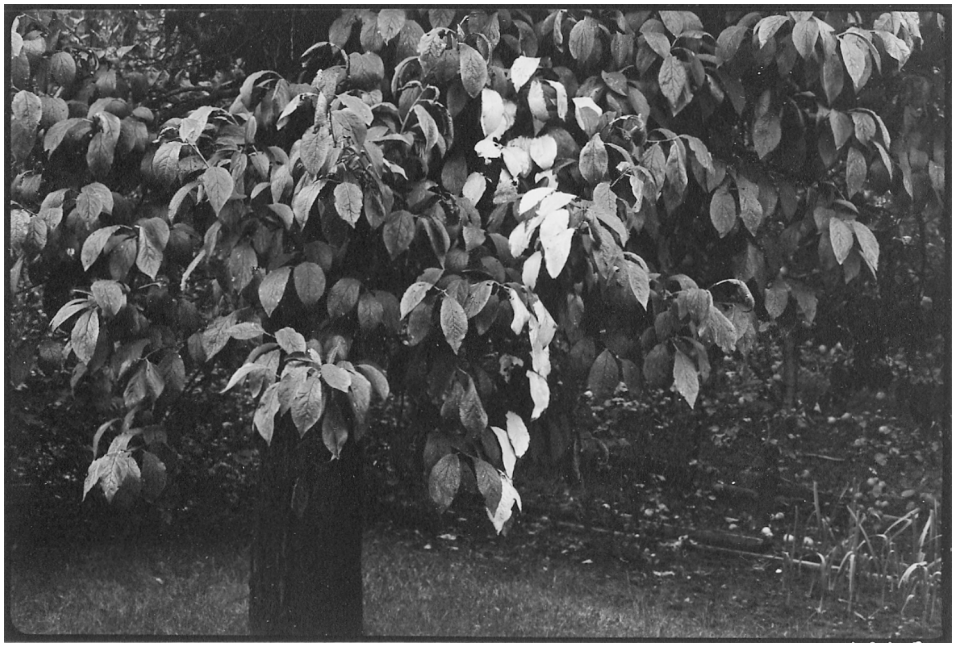
Grafický účin ve fotografii je taktéž specifickým znakem Foltýnovy tvorby. Využívá zkušenosti grafika z let studií na SUPŠ v Brně a následně je aplikuje do své volné tvorby i do komerční práce v oboru fotograf a grafik.

O propojení těchto dvou disciplín se Jiří snažil i jako kurátor, při pořádání výstavy Druhé rozhovory /o syntéze/

22 T. F. Šimon: *Příručka umělce – grafika.* Praha: Jan Štenc 1921.

1989, kdy sezval různé zástupce z těchto oborů, což v tehdejší době nebylo vůbec obvyklé (viz kapitola společné výstavy).

Není překvapením, že autor v době svého tvůrčího rozletu pracoval souběžně na různých projektech. V roce 1984 se začal věnovat tzv. **Malovaným objektům** (1984-1986). Šlo o latexovou barvou nebo křídou dotvořené objekty. Některé objekty byly mobilní a autor je převážel spolu do místa fotografování, jinde zůstalo pomalování na objektu až do přirozeného zániku.

Obr. 41 Projekt podzim(6048), 1984

Tento snímek stromu (obr. 41) z Foltýnovy zahrady byl první z trojice projektů ročních období. Prolíná se v něm několik myšlenek: grafický prvek ve fotografii, pomíjivost okamžiku (malované listí opadá a zmizí) a land art. S land artem si Foltýn pohrával také v souboru Hranice, který osobně považuji za velmi zdařilý.

Další z cyklu Malovaných objektů je i fotografie na obr. 42, kterou jsem si zvolila za leitmotiv celé bakalářské práce. Bílá barva, se kterou autor maloval, zde podporuje i narušuje rytmus snímku. Objekt se nachází v domě, ve kterém Foltýn žije, a tak bylo dost času na jeho objevení a domyšlení jeho

Obr. 42 Malovaný objekt (6052), 1984

Obr. 43 Příhody s lanem (6071), 1984

obrazového účinu. Tento zjevně zdlouhavý postup práce korespondoval s volbou fotografického vybavení – většina snímků vznikala na velký a střední formát.

Výrazněji konceptuálně laděným přístupem jsou Jiřího Příhody s lanem (1982-1984). Lano bylo použito poté, co autor nemohl najít vhodný fotografický objekt při přátelském výjezdu Orionu, na „fotosafari". Vymyslel mu vlastní příběh, kdy se vyskytuje v různých prostředích a cestuje společně s ostatními. Zde vidíme jeho poslední snímek s lanem, kdy shoří. V tomto souboru je lano opět rozpohybováváno a naplňuje tak myšlenku zvrhnutí standardních a očekávaných zásad. „Používá-li umělec konceptuální tvorbu umění, znamená to, že všechny plány a rozhodování činí předem, a realizace je čistě mechanickou záležitostí... Myšlenka se stane strojem, který dělá umění." [23]

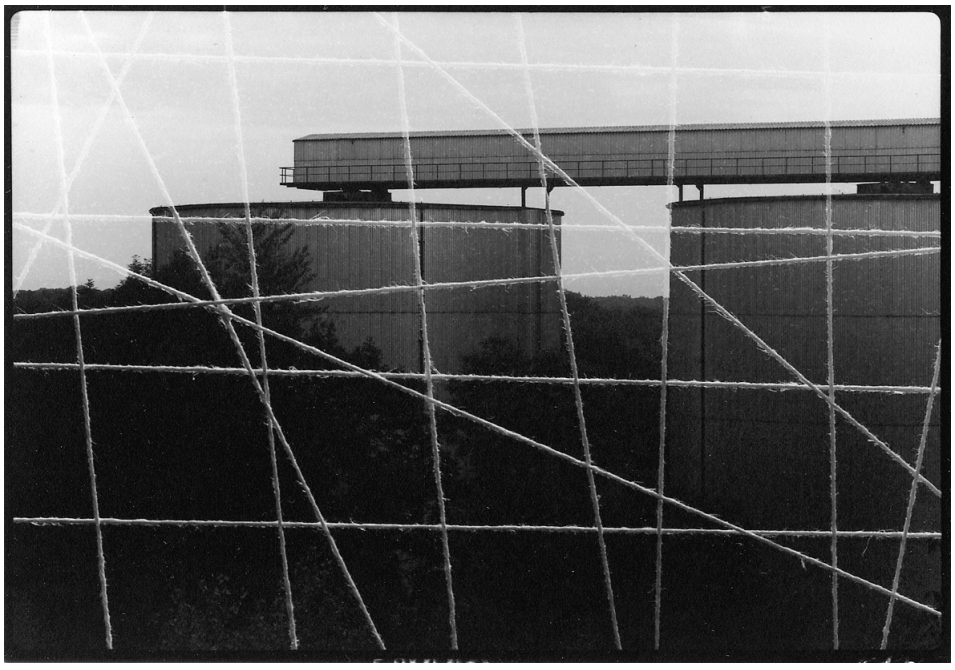
23 K. Srp: *Minimal & Earth & Concept Art. I. část.* Praha: Jazzpetit 1982. Str. 322.

Foltýn v cyklu Příhody s lanem sice vychází z konceptuálních zásad, ty však následně narušuje silně subjektivním zpracováním fotografií. Konceptualisté většinou používali fotografii pouze jako dokumentační záznam akce postrádající větší umělecké ambice.

Rozsáhlé téma, na kterém Foltýn intenzivně pracoval, byla také krajina, o níž vznikl cyklus **Upravené krajiny** (1985-1992). Poměrně ve velkém rozsahu byly tyto snímky představeny v Moravské galerii Brno.[24]

Zde uplatnil řadu svých různorodých technik na vzniku jednotlivých obrazů. Šlo o zásahy při samotné expozici snímku, dvojexpozice, časosběrné expozice, zásahy do negativu: lept červenou krevní solí, rytí do emulze negativu, zásahy do pozitivu, dokreslení (obr. 44-46).

„Přibližně ve stejné době, ale spíše v závěsu za Foltýnem, objevovali některé z těchto možností Foltýnovi vrstevníci ... Byly to inovace ‚na spadnutí'. Ale nikdo jiný

Obr. 44 Zavázaná krajina (6176), 1985

24 Jiří Foltýn: *V upravené krajině.* Katalog k výstavě. Brno: Uměleckoprůmyslové muzeum, Moravská galerie 2008.

Obr. 45 Ohmataná krajina (6468), 1987

Obr. 46 Krajina s čárou (6650), 1988

nepředvedl tak pestrou škálu realizací, zakotvenou a sjednocenou tak pevně v konceptuální metodě tvorby." [25]

V krajinných záběrech Foltýn hojně uplatňuje dvojexpozice. Jedná se spíše o koláže, neboť výběr kombinací překrývání snímků nebyl náhodný, ale pečlivě promyšlený.

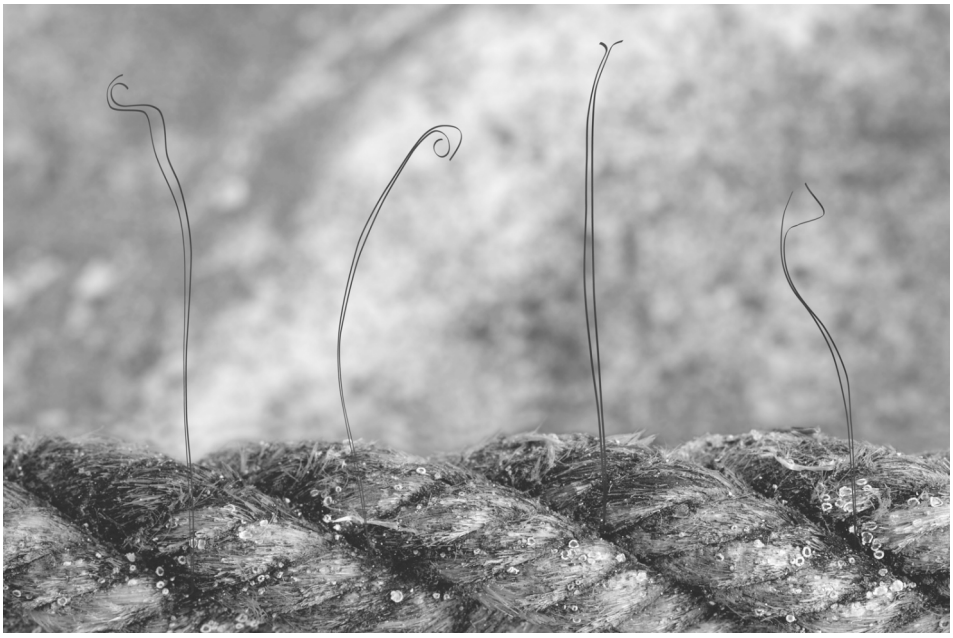
---

25 Jiří Foltýn: *V upravené krajině.* Katalog k výstavě. Brno: Uměleckoprůmyslové muzeum, Moravská galerie 2008. Str. 12.

Foltýnova práce s negativem vyvrcholila v období 80. až 90. let, kdy se těšila největší produktivitě autora v oblasti „výtvarné fotografie". Poté se musel přetransformovat na oblast komerční, neboť si společně s dalším členem Orionu Vladimírem Kotlánem otevřel fotografické studio a více pracoval na komerčních zakázkách. Jeho volná tvorba šla tedy stranou a na nějaký čas zůstala bez povšimnutí. Foltýn se ale nevěnoval jen vlastní tvorbě, činil se také jako kurátor. Absolvoval lektorský kurs, pořádal přednášky a graficky zpracovával veškeré katalogy k výstavám. Díky tomu, že pracoval dlouhá léta v Muzeu Vyškovska ve Vyškově, zasloužil se o kultivaci většiny dochovaných textů o fotoklubu Orion a některé z nich rozšířil o vlastní, ze kterých čerpám v této práci.

K volné tvorbě se vrátil současně s přechodem na digitální techniku v komerční práci, tj. v roce 2004. V tomto roce vznikaly první snímky k novému souboru **Planeta Foly**.

Soubor Planeta Foly je jakousi hrou autora s vizí vymyšlené planety, na kterou se lidstvo přestěhuje, až tuto zemi zničí k neobývání. Makrofotografie banálních deatilů (okenní rámy, sklíčka, drobné přírodní objekty) dotváří

Obr. 47 Krajina s kouřem (fd0008), 2006

Foltýn v počítači drobnými i většími zásahy. Některé mají fotografický původ, jiné jsou celé zpracovány v grafickém editoru. Přechod na digitální médium Foltýn nezavrhuje, i když sám tvrdí, že jeho nejlepší soubory vznikaly analogově.

Přestože je Foltýn samoukem, stal se vůdčí osobností fotoklubu Orion, založil a po čtyři roky kurátoroval Galerii V rohu, o fotografii napsal řadu textů (katalogy, recenze, historie Orionu). Z naší skupiny se právě jemu podařilo nejdále překročit regionální rámec a patří k neprávem opomíjeným autorům.

Jeho tvorba není prvoplánová, a proto k hlubšímu pochopení vyžaduje opakovanou pozornost. Mnohovrstevné prostory na fotografiích unášejí divákovu imaginaci do rozmanitých citových poloh. Nefigurativní obrazy jsou nekonečnými pastvami šedých valérů, ale také ukázkami zanikajícího fotografického řemesla, které je nutno vidět na vlastní oči. Celkový dojem podtrhuje příznačná pečlivá a zajímavá adjustace, která je výtvarnou tečkou za celým fotografickým procesem.[26]

V českém kontextu je Foltýn srovnáván např. s Vladimírem Židlickým nebo s Jiřím Koreckým, kteří rytím a škrábáním do negativů ozvláštňovali svá díla.[27]

„Úzké propojení fotografických a malířských přístupů a technik vede na druhé straně k novým způsobům ovlivňování fotografie výtvarným uměním. Vizuálně neobyčejně působivé snímky V. Židlického osobitě spojují principy fotografie a grafiky nebo malby.“ [28]

---

26 *V upravené krajině.* Tiskové zprávy k výstavě. Brno: Moravská galerie 2008.
27 Vl. Birgus, J. Mlčoch: *Česká fotografie 20. století.* Praha: Kant 2010. Str. 259.
28 *Informatorium pro každého aneb moderní vševěd 2.* Praha: Mladá fronta 1984. Str. 81.

3.2 Vladimír Kotulán (1948)

Obr.48 Autoportrét

Vyrůstal v tvůrčím prostředí svého strýce, díky kterému se již v dětství naučil vyvolávat filmy, a mohl si prohlížet časopis Fotografický obzor. Později (v 60.letech) odebíral Československou fotografii, která ho velice oslovila. Za první vydělané peníze si proto pořídil v roce 1965 Flexaret. Zákonitě následoval logický krok, zařízení domácí fotokomory. Poté, co vykonal vojenskou službu, se Kotulán náhodou setkal se Zdenko Holubem, který ho oslovil a pozval na schůzku fotoklubu. Tam se seznámil s Jaroslavem Vykydalem, jejichž nové přátelství se upevnilo při prvních fotografických výletech.

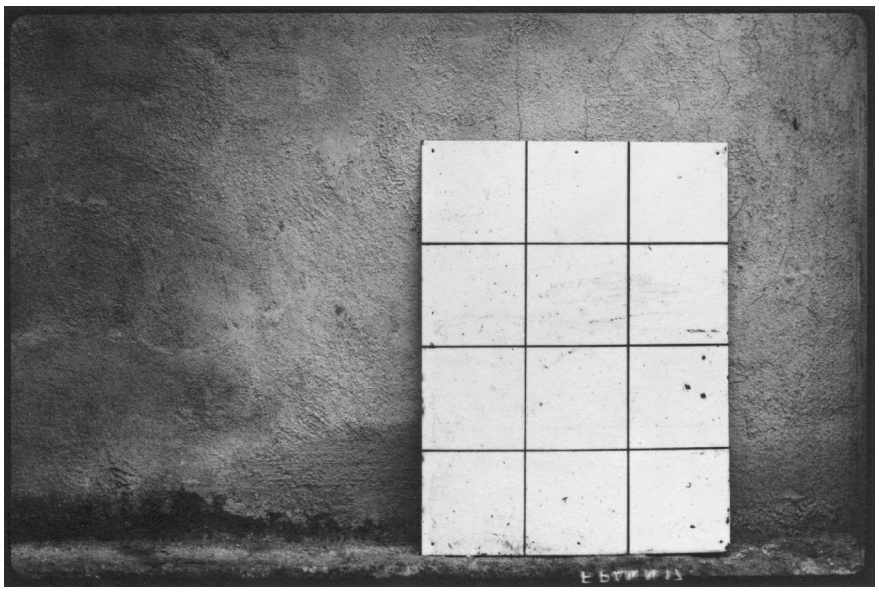
Kotulánovým světovým fotografickým vzorem je Edward Weston, známý svojí precizností v ostrosti obrazu a rozsáhlou škálou stupnice šedé. Westonovo dobové tvůrčí krédo vystihují jeho vlastní slova: *„Vyfotografovat kámen, aby vypadal jako kámen, ale přitom byl více než kamenem."*[29]. Z českých vzorů uvádí Josefa Sudka a Jana Svobodu. Tvorba Vladimíra Kotulána se hodně opírá o jeho technickou dovednost. Tématicky převládají aranžovaná zátiší z každodenních, i méně běžných, atypických, předmětů. Rozptýlené měkké přirozené světlo je takřka podmínkou pro stisknutí spouště, výsledné fotografie se vyznačují i v nejvyšších světlech určitou porcí šedi a pokračují odstupňovaně až do hluboké škály temných tónů, stejně jako ve fotografiích jeho vzorů. Staromilskému pojetí

29 *Informatorium pro každého aneb moderní vševěd 2*, Praha: Mladá fronta 1984. Str. 71.

práce s kamerou na velký formát holduje do současnosti ve svých zátiších a krajinářských fotografiích. Uplatňuje v nich značnou míru subjektivity, která se prolíná a doplňuje s estetiku ostatních členů fotoklubu.

Na samostatných souborech pracuje Vladimír od 80. let, z nichž jako první vznikly **Srsti**. V Srstech (1982-1983) sledujeme proostřené detaily textur různých zvířecích porostů (především fotografuje koňské hřívy) obyvatel místního zooparku. Některé jsou prosvíceny bleskovým světlem, aby vynikl lesk jednotlivých vláken. Na toto strukturální téma volně navazuje souborem **Vlasy** (1983-1984), **Kresby na dřevě** (1.cyklus od roku 1984 až 1985) a **Pístovická zátiší** (1985-2000). Oba nejstarší cykly tvoří nepočetné celky fotografií čtvercového formátu. Zatímco Srsti působí efektními, takřka abstraktními kompozicemi, u Vlasů usiluje Kotulán o evokování krajinných scenérií.

Kresby na dřevě již po technické stránce předznamenávají budoucí autorovo pojetí světla a tonality, pracují s měkkými tóny, snímky nejsou „flešovány". Tonalitu těchto snímků označuje Petr Klimpl[30] až jako mdlou, doplněnou uměřeným

Obr. 49 Z cyklu Pístovická zátiší, 1985

30 P. Klimpl: Cesta k fotografické tvorbě. In: *Revue fotografie.* Praha: Orbis. Roč. 30, 1986, č. 1. Str. 18 - 23.

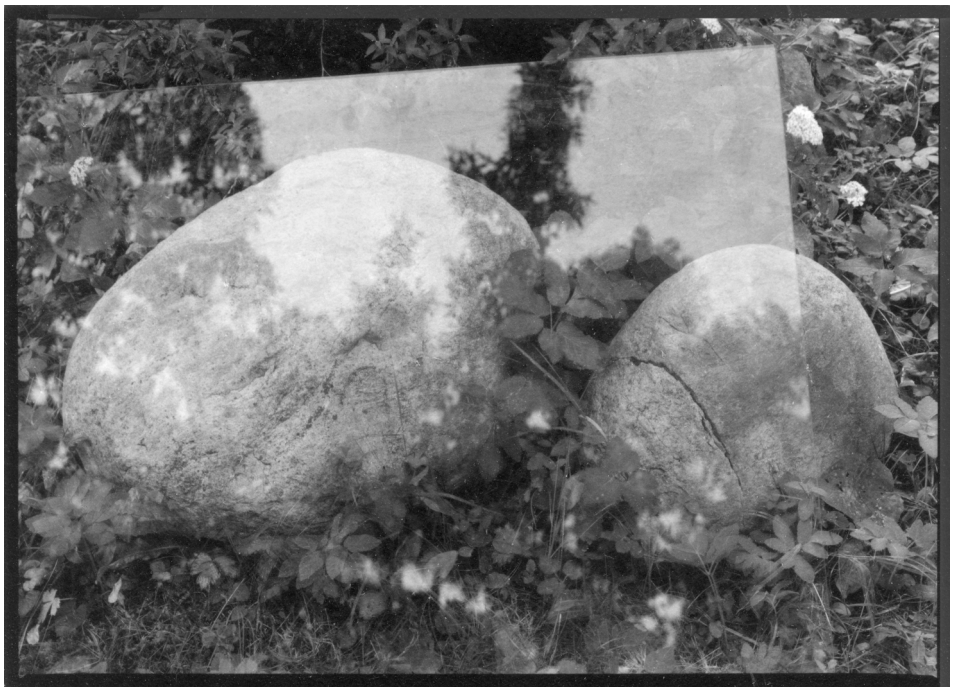

Obr. 50 Z cyklu Pístovická zátiší, 1985

grafismem. V tomto souboru Kotulán vybočil ze svého obvyklého způsobu práce a fotografoval nalezená zátiší v různých koutech české krajiny. Tyto zvětšoval z negativu 6x6 na formát 16x16.

Působivé koncipované zátiší nalezneme v cyklu Pístovická zátiší. Kotulán zde nejvíce fotografoval v jeho známém prostředí a snažil se o zhmotnění představ svého světa. Nálada snímků je lehce potemnělá a společně s náměty vytváří meditativní, poklidnou atmosféru (obr. 49, 50). V devadesátých letech začíná soubor postupně rozšiřovat o další motivy, např. vkládá kus skla do snímku, čímž odráží více prostorů (obr. 51) a narušuje tak žánrově jednoduchou kompozici. Další fotografie tvarově geometrických vržených stínů připomíná klasiky české fotografie a graficky působivý detail zase něco málo z klasické grafiky (obr. 52 a 53). Pístovická zátiší vznikala v letech 1985-2000 a jsou rozdělena do několika částí. Myslím si, že téma autorovi plně vyhovovalo, a proto cyklus patří mezi nejlepší z jeho archivu.

Ani nástup digitální techniky neodradil Kotulána od černobílých filmů. Nové médium využívá pouze k realizaci komerčních zakázek a nadále zůstává věrný analogu. Autorskou tvorbu realizuje klasickou cestou negativ – pozitiv, formou

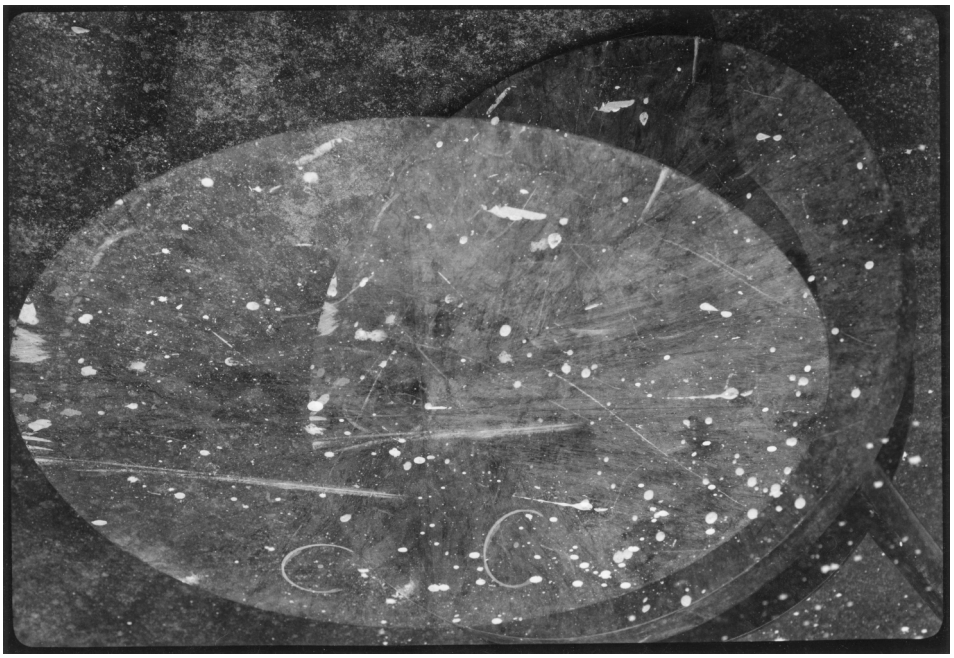

Obr. 51 Z cyklu Pístovická zátiší, 90. léta

Obr. 52 Z cyklu Pístovická zátiší, 1992

kontaktu, pomocí středoformátových (6 x 9 cm, 4 x 5”) a velkoformátových deskových kamer (13 x 18 cm, 18 x 24 cm). Naexponované filmy si sám vyvolává a dále zpracovává pozitiv až po formální úpravu finální adjustace obrazu.

Obr. 53 Z cyklu Pístovická zátiší, 1986

V současné době Kotulán začal pracovat na **Fotografiích pro...** Těmi jsou např. Zátiší pro Vladimíra Komárka, Jána Šmoka atd. Zde vždy použité atributy evokují určitou osobnost, které dané zátiší věnoval. Jde o osobnosti, kterých si vážil, a proto jim tímto chtěl vyjádřit svůj obdiv.

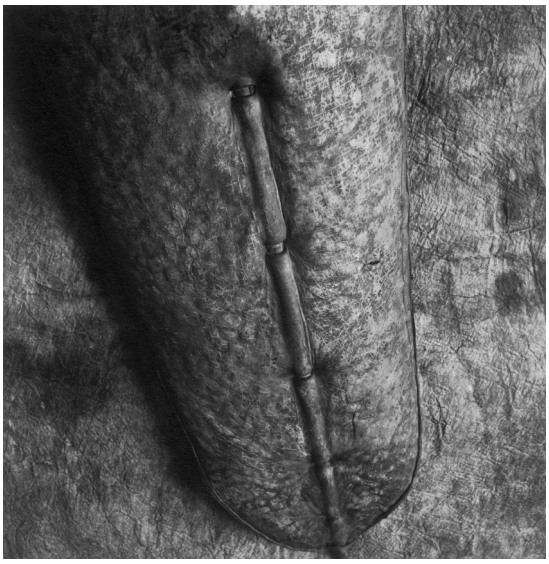
Obr. 54 Zátiší pro Valtra Komárka, 2004

Obr. 55 Zátiší pro Jána Šmoka, 2004

Obr. 56 O staré Africe, 2003

Obr. 57 O staré Africe, 2003

Mimo rozsáhlé a v delším časovém období vznikající cykly je třeba zařadit komorní soubory, např. **O staré Africe**, kde zachycuje detaily struktur krokodýlí kůže a černošských ochraných válečných štítů. Tyto předměty byly vystaveny ve Vyškovském muzeu.

Obr. 58 Ikarův pád, 2006

Další série nezařaditelných fotografií tvoří průřez současnou Kotulánovou tvorbou. Nejnověji ze zimy roky 2011, která dokazuje aktivní přístup tohoto autora.

Jeho fotografické obrazy vynikají úctou ke světlu, propojenou s kultivací technologického procesu tak, že z nich vzniká určitý fotografický klenot. Vnímavému divákovi dává možnost vychutnat si kouzlo mnohdy prostých

motivů, které ve skutečnosti nepůsobí zdaleka tak intenzivně, jako v bohaté škále šedi.

Obr. 59 Bez názvu, zima 2011

„Fotografie je jedna z těch vzácných uměleckých forem, která se točí kolem techniky. Od nových fotoaparátů přes nové objektivy ke všemu, co dnes máme. Fotografie se vždy mění a posouvá dopředu s novou technikou. To neznamená, že nové technologie jsou lepší a ty starší horší. Znamená to prostě jen to, že jsou odlišné."[31]

Způsobem práce přichází v úvahu přirovnat Kotulánovo dílo ke sdružení fotografů zabývajících se velkoformátovou fotografií – Český dřevák.

„Název odkazuje v první řadě ke klasickým přístrojům, s nimiž pracují, k tradici fotografického řemesla, s humorem a nadsázkou také k tvrdohlavosti (‚palice dubová') s níž se věnují náročné technice v době digitálních technologií."[32]

Toto sdružení,(P. Helbich, K. Kuklík, J. Reich, J. Beneš, B. Prokůpek, T. Rasl), které zaniklo v roce 2008, se hlásilo k odkazu Josefa Sudka, prezentovalo se převážně pozitivní kontaktní kopií a preferovalo práci s velkoformátovou kamerou. Dokonalé zachycení detailů s důrazem na uměleckou hodnotu fotografie je v souladu s názorem Kotulánových prací.

---

31 Rozhovor s C. Butcherem o krajině, o životě, o fotografii. In: *Temnokomorník.* Praha: OS Klasikfoto. 2011, č. 5. Str. 23.

32 Marie Haškovcová: Český dřevák In: *Ateliér.* Praha: OS Společnost časopisu Ateliér. 2011, č. 16-17. Str. 11.

3.3 Václav Koudelka (1964)

Pan Koudelka starší byl studovaný v oboru jemný optik a pracoval v Meoptě Přerov. Nebylo proto od věci, že mnohdy opravoval různé foto-aparáty. Těch se u Koudelků doma občas sešlo i několik kusů. Proto se Václav Koudelka dostal k foto-grafii velice brzy.

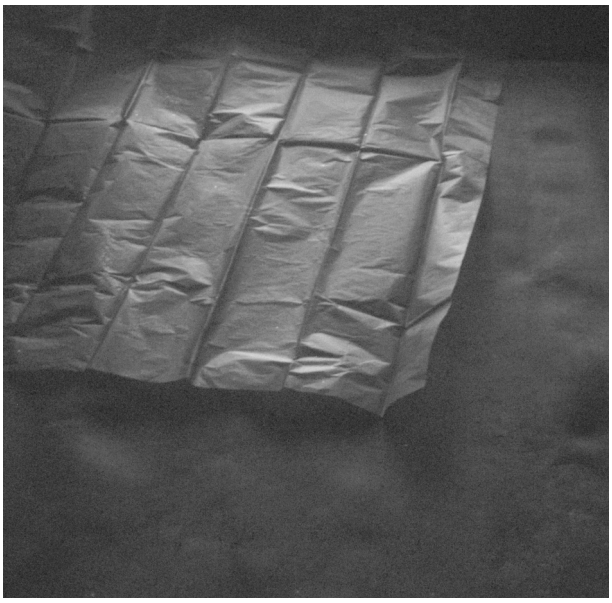

Obr. 60 Portrét Pavla Rečková

Jeho první fotoaparát značky FED byla ruská kopie aparátu Leica. S Fedem začínal zkoušet první záběry asi ve 12 letech. Dále používal bakelitový fotoaparát Korina, vyrobený v závodě Druopta Praha, jehož specifickou součástí byly zábleskové žárovičky, které dodávaly snímkům zvláštní světlo. V 17 letech začal Koudelka navštěvovat zájmový fotokroužek v ODPM (Okresní dům pionýrů a mládeže). Tenkrát byl vedoucím kroužku Vladimír Kotulán, a právě ten později Koudelku přiměl k návštěvě fotoklubu. V Orionu se začal zúčastňovat klubových výstav a mapových okruhů, kde získal řadu ocenění. Jeho tvorba vychází v prvopočátku z inspirace avantgardou, především Jaromírem Funkem nebo Josefem Sudkem. Jako zlom v pohledu na umění uvádí první setkání s Milanem Knížákem. K tomu došlo v rámci pořádání Fototribun v Brně, pod záštitou krajského kulturního střediska.

Na Fototribuny byli Antonínem Dufkem zváni různí umělci, kteří se zabývali nejen fotografií. Setkání probíhalo formou přednášek, někdy spojených s praktickými ukázkami tvorby. Koudelka také rád a často navštěvoval zajímavé vnitrostátní výstavy a zejména knihovnu Moravské galerie. Tam pozoroval

aktuální tuzemskou, a v rámci rozpočtu galerie i dostupnou zahraniční tvorbu.

Obr. 61 Zátiší II, 1984

Obr. 62 Dům s míčem, 1986

Koudelkovy obrazy jsou odlišné od ostatních autorů Orionu tím, že vznikají velice intuitivně. Jako jeden z mála se nevěnuje dlouhodobé práci na fotografických souborech, ale naprosto spontálně, ne-li přímo bohémsky, vybírá v zákoutích převážně městské krajiny to, co ho momentálně zaujme. K záznamu a vyjádření svých sdělení používá často prošlých negativních filmů, některé z nich i po naexponování dlouhou dobu uchovává netknuté, nevyvolané. Proto je evidentní, že nebazíruje na technické kvalitě. Právě naopak. Koudelkovy snímky ve mně evokují onu kouzelnou nedbalost, příznačnou Miroslavu Tichému.

„... jeho díla vypadají, jako bychom je našli v zaprášené truhle na půdě babiččiny chalupy. Tomuto dojmu ještě napomáhá skutečnost, že Tichý své fotografie pošlape, pošpiní, počmárá, nechá ležet v prachu nebo v blátě na ulici." [33]

33 R. Válek: Miroslav Tichý a art brut. In: *Temokomorník.* Praha: OS Klasikfoto. 2010, č. 2. Str. 17.

Z výběru fotografií je nejstarší minimalisticky pojaté zátiší s kusem papíru (obr. 61). Zde se Koudelka námětově přiblížil ke svým kolegům v Orionu. Těm se následně vzdaluje, neboť vytváří vlastním pohledem působivé snímky architektury (obr.62). Fotografuje v Brně a Praze vyhořelé štíty domů nebo domy předělené stínem a architektonické detaily.

Dále se realizuje převážně v okolí svého bydliště (obr. 63-68). K tomu používá různé fotoaparáty, středního formátu: Pentacon Six nebo Reflektu II. německé výroby.

Obr. 63 Podzimní, 1986

Obr. 64 Bez názvu, 1995

Čtvercové fotografie zachycující výseky městských krajin velmi nenápadně poodhalují i části budov, zdí nebo netradiční útvary, jako jsou betonové kvádry, v kontrastu s bujným porostem. Rozhodně se nejedná o popisné záznamy míst, a proto je i divák, který dokonale zná fotografované prostředí, nucen k jisté dávce představivosti. Tyto snímky působí, jako by se vynořily z předešlého století – jsou nasáklé avantgardou a hlásí se k jejímu odkazu. Dojem podporuje také jejich lehce zlatavá tonalita a ponechaná lepicí páska po sušení snímků. Přirovnání

k avantgardě minulého století vrcholí u fotografie odrazu pouličních fragmentů (obr. č. 65), kdy se fotografovaly výkladní skříně a pod reflexujícími úhly pohledu se v nejprostších motivech velkoměstské periferie objevovala nová krása věcí. Koudelkova fotografie odrazu ulice Dukelská navíc obsahuje humorný odkaz do tohoto století v podobě zobrazení právě projíždějícího „embéčka".

Obr. 65 Bez názvu, 1987

U několika málo fotografií Koudelka experimentoval

Obr. 66 Bez názvu, 1987

s kolorováním pozitivů. Jedná se např. o detail dveří (obr. č. 66), kolorovaný anilinovými barvami. Barvy zde nepřekrývají motiv, ale působivě se vpíjí do obrazu. Fotografie vznikla poté, co se autor nechal inspirovat Janem Saudkem, který je známý právě tím, že podstatnou část svých fotografií koloruje.

Koudelka se nebrání ani barevnému pojetí snímku, k tomu používá diapozitivní filmy značky Orwo.

Zajímavou ukázkou, co dokáže zub času s filmovým políčkem ve spojení se zanedbáním technologického procesu, je náhodný experiment jednoho „spařeného" negativu (obr. č. 67, 68). Koudelka se rozhodl vyvolat jeden ze svých prošlých filmů, a při tomto procesu film „omylem" propláchnul namísto studené horkou vodou. Fotografická emulze se tak částečně separovala od filmové podložky a deformací vytvořila v případě snímku v zámecké zahradě destruktivní pád budovy lodžie. Tento nečekaný a originální počin byl nejprve autorem přijat negativně, kdy přemýšlel, zda-li nemá film vyhodit. Naštěstí se tomu tak nestalo a po pár letech se dočkal pozitivních kopií

Obr. 67 Bez názvu, 1995

Obr. 68 Bez názvu, 1995

a bezesporu i obdivných reakcí. Tyto náhodným procesem ozvláštněné fotografie, společně s dalšími snímky, jsem měla čest zhlédnout při jejich premiéře na autorské výstavě Václava Koudelky v Galerii v rohu (2007).

Koudelka je aktivní od 80. let až do současnosti. Vlastní dokonce jeden automatický digitální přístroj, který používá i jako praktickou pomůcku k tomu, aby viděl, *„jak by to na fotkách asi vypadalo*". (Rozhovor: 2011) V jeho archivu najdeme mnoho dosud nezveřejněných pozitivů, ale zejména latentně skrytých negativů. Čekají na správný čas inspirace a tvůrčí nálady.

Václav Koudelka ve své tvorbě spoléhá na svůj cit, formálně se nechá často inspirovat náměty a kompozicemi autorů nové fotografie 20. století, ale přetváří výsledné obrazy podle svého. Málokdy uvidíme vyretušovaný snímek, všechny technologické vady a poškození, často i letitá špína, skvrny od nápojů, přeložení a pokrčení dávají podobu výsledným artefaktům. Nejde ale o projev neúcty k starým mistrům ani neúcty k vlastním fotografiím. Je to osobitý rukopis, dávající Koudelkovým fotografiím punc solitérů na dnešní výtvarné scéně.

3.4 Pavel Otevřel (1958)

Obr. 69 Autoportrét

U Otevřelů má fotografování velice pěknou tradici, vytrvává zde již po čtvrtou generaci. Dědí se z dědy na otce a od Pavla Otevřela znovu na syna. Podobně je to i s jejich členstvím v Orionu, které mě zavedlo až do doby před první světovou válkou.

Pavel Otevřel o vazbách s Orionem říká, že se o nich doma mnoho nemluvilo. Což znamená jediné, v jejich rodině si tuto zálibu objevil každý samostatně, svobodně a nenuceně.

Pro Otevřela bylo setkání s fotografií spontánní. V roce 1973 začal navštěvovat „Šuřku" v Brně[34], obor užitá grafika. Začátkem studia čekala přijaté uchazeče příjemná věc, a to, že si mohli vyzkoušet všechny ateliéry, které škola vyučovala. Jako poslední v tomto „kolečku" byla návštěva ateliéru užité fotografie. Ten na Otevřela zapůsobil natolik intenzivně, že se v podstatě rozhodl ještě ten den přejít ke studiu jiného oboru. Umělecká škola Otevřelovi v roce 1977 zprostředkovala tříměsíční pobyt na Rujaně ve východním Německu. Zde měl možnost, mimo příjemně stráveného času, pozorovat a asistovat profesionálnímu fotografovi, což bylo pro něj velice poučné.

34 Střední uměleckoprůmyslová škola, dříve Škola uměleckých řemesel (ŠUŘ), dodnes podle této zkratky studenty familiérně nazývaná Šuřka.

I když se krátce jako fotograf živil v Etnografickém ústavu V Brně, později se rozhodl věnovat pohyblivým obrázkům. Začal pracovat jako asistent kamery pro Československou televizi, po převratu se stal kameramanem na vlastní noze, čemuž se věnuje dodnes. Mezi jeho oblíbené klasiky patří Jan Svoboda, Jan Sudek a Dušan Šimánek, který ho zaujal svojí „street" (pouliční) fotografií. Dále zmiňuje velký zásah výstavou Milana Knížáka, která proběhla po jeho pobytu v zahraničí v Domě umění v Brně. Tato výstava zapůsobila na mnoho lidí jako zjevení. Od jednoho autora zde byly k vidění obrazy, fotografie, různé objekty, plastiky, básně, hudba, což bylo na dobu, kdy se většina fotografů zaměřovala pouze na fotografii, dost překvapivé.

Prvním Otevřelovým fotoaparátem, se kterým začínal na škole, byla otcova Flexareta, později se výběr fotopřístrojů rozšířil o další středoformátové – Pentacon Six, Roleiflex, Hasselblad. Avšak nebránil se ani kinofilmovému záznamu, dokonce zkoušel amatérský kompakt Lomo, ale upřednostňuje „nesmrtelnou klasiku" v podobě Nikon FE, nebo také používal Minox s výklopným objektivem.

Obr. 70, 71, 72 Domácí kino (tři snímky z cyklu), 1984

Pro Otevřela jsou v jeho tvorbě specifické fotografické cykly tvořené více obrazy, které na sebe viditelně nebo myšlenkově navazují. Člení se do dvou rovin: před rokem 1989 jde o analogové fotografie autoportrétů a fotografie ovlivněné body artem; Po roce 1989 jde o digitální variace obrazových deníků krajin a zátiší.

Ve fotografickém cyklu nazvaném **Domácí kino** využil hry světla se stínem a jejich vlivu na vytvoření skladebné i tonální stránky fotografického obrazu (obr. 70-72). Používá zde jako modelu sebe sama, je prostředníkem k vyjádření myšlenky a tvůrčího záměru v autoreflexních studiích. Sebereflexe, nebo-li vztažení k sobě samotnému, jsou stále používanějšími a zřetelnějšími tendencemi v současném umění. Otevřel sebeinterpretaci, a přitom někdy až rituální aranžmá s vlastním tělem, nezřídka doplňuje kresbami světelnými zdroji při delší expozici (obr.73 a 74). Tyto světlem ozvláštněné fotografie vznikly také jako svědectví o autorově životě v Brně, kde žil a pracoval. Zákoutí bytu odhaluje osobní věci, jako časový záznam, který vypovídá o jeho osobnosti. Další formou autoportrétu, tentokráte ve formě aktu, je asi nejznámější Otevřelova fotografie z roku 1986, která byla vybrána pro výstavu Tělo ve fotografii(viz strana 41). Akt by se dal popsat jako autobiografické obrazové vyprávění o vlastních pocitech.

Obr. 73 Autoportrét Bratislavská ulice, 1985

Obr. 74 Dveře, 1985

Dále v Otevřelově tvorbě nalezneme inspiraci body artem, která však není jednoznačná, neboť se zároveň opírá o konceptuální umění (série Třicet tři běhů I-III, 1985).

„Body art je termín odkazující k užívání těla jako východiska a vlastního materiálu umělecké tvorby. … Stejně jako v performance je výstupem většinou fotografická nebo filmová dokumentace, či slovní záznam.”[35]

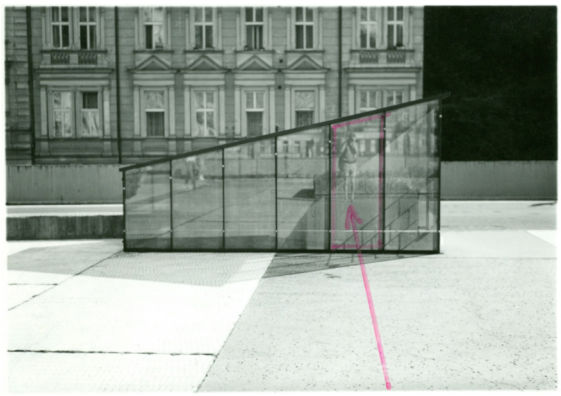
Obr. 75 Bez názvu, 1986

Otevřel se svým kamarádem Frantou Holíkem povyšuje fádní horizontální krajinnou linii gestem jejího převrácení pomocí malého kontrastního obdélníku (obr. 75). Využívá zde základních výtvarných elementů linie, plochy a prostoru. Vložení narušujícího prvku do krajiny je víceméně pokusem dělat umění se vším a kdekoliv za použití minimálních prostředků. Z této myšlenky vychází i další fotografie kompozičně vyváženého snímku, kde autor označil postavu stojící ve „zlatém řezu” dokreslením šipkou (obr. 76).

Ukázkou obrazového minimalismu doplněného manuálním zásahem do pozitivu je detail hřbitovní zdi s jakousi prasklinou. Oblohu nad zdí prořízl autor břitvou tak, aby vizuálně na prasklinu navázal. Tento relativně banální úkon ozvláštnil nejednoznačným názvem fotografie (obr. 77).

---

35 Online: http://artlist.cz/?id=103 /Citováno dne 28.08. 2011./

Obr. 76 Bez názvu, 1985

Obr. 77 Prasklo To!, 1989

Kromě tohoto ojedinělého zásahu do fotografie řezáním ještě často používal spojování fotografií kancelářskou sešívačkou, perforování děrovačkou a spojování obrázků provázky. To vše u série novoročenek v polovině 80. let.

Otevřelovy obrazové hry jsou dokladem různorodého autorského zpracování, nesou v sobě touhu vyzkoušet si více uměleckých disciplín, ale také dokazují určité hledání, čímž reprezentují ranější část tvorby. Ta postupem času zakotvila v žánrech jako je krajina a zátiší. Došlo k tomu jednak přechodem k digitálním technologiím, ale také tím, že samotní tvůrci již nepociťovali touhu se natolik vymezovat proti samotnému politickému režimu a tvořit s pocitem „čehosi zakázaného". Tento pocit byl paradoxně velkým hnacím impulsem pro realizování se v mnoha uměleckých oborech.

V Otevřelových fotografiích vzniklých po roce 1989 se více rozvíjí důraz na jejich estetickou hodnotu (obr.78–82). Nejlépe ho reprezentuje volný soubor krajin posbíraný po různých, většinou evropských destinacích. Jedná se o jistou formu obrazového deníku, záznamu z cest, který autor pořizoval během svých pracovních výjezdů do zahraničí. Tyto působivé

Obr. 78 Houlgate, 2007

Obr. 79 Houlgate, 2007

Obr. 80 Le Touquet, 2007

Obr. 81 Le Touquet, 2007

Obr. 82 Venezia, 2005

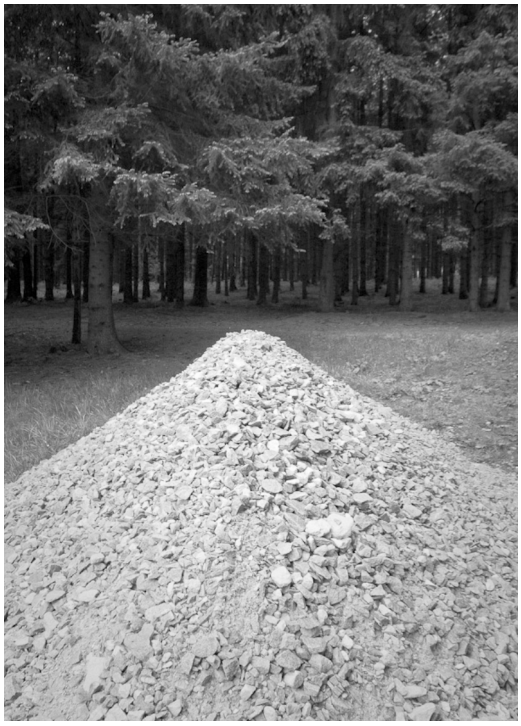
snímky jsou pastvou pro oko, a to zejména z hlediska vyvážených kompozic a vytříbeného citu pro černobílou fotografii. Jejich výtvarná hodnota mě na první pohled oslovila na autorské výstavě Pavla a Ludvíka (syna) Otevřelových, která proběhla během měsíce srpna tohoto roku v malém výstavním sále Orionu Vyškovského muzea.

K těmto záznamům používá Otevřel svůj oblíbený Ricoh GR digital II. Za vtipnou fotografii považuji dvojici nalezených zátiší – posledního zbytku sněhu a kupy štěrku, hromady Domamil (obr.83 a 84).

„Kupu štěrku jsem musel odházet, a tak jsem si ji před tím vyfotil.” (Rozhovor, 2011)

Obr. 83 Hromada, 2011

Obr. 84 Hromada Domamil, 2011

V obou případech se jedná o dominantní prvek, který vzájemně kontrastuje s okolním prostředím. Tyto klasické postupy typické pro černobílé zobrazení dále používá i v ostatních fotografiích.

Tvorba Pavla Otevřela se v počátcích inspirovala tehdejšími trendy ve výtvarném umění (concept art, minimal art), a mnoho jeho fotografií působí jako záznam performance. Porevoluční práce se vrací ke znakům charakteristickým pro kvalitní krajinářskou fotografii. Otevřel její možnosti zkoumá a zpracovává soudobou digitální technologií.

3.5. Josef Vojáček (1957)

Obr. 86 Autoportrét, 2011

Vyrůstal v prostředí, které ho přivedlo k fotografii, neboť jeho otec byl fotograf amatér. Samotnému fotografování se začal věnovat intenzivněji při stavbě domu, kdy dokumentoval, jak dílo pokračuje. O fotoklubu Orion se dozvěděl od Vladimíra Kotulána, který tehdy pracoval ve stejném podniku.

„Vladimír mě při jednom náhodném setkání vyzval, abych se zúčastnil Okresního kola amatérské fotografie. Následně jsem se pak stal členem fotoklubu Orion. To bylo v roce 1980." (Rozhovor: 2011)

Pro Vojáčka se členstvím v Orionu změnilo mnohé, především se pomalu začalo utvářet jeho fotografické vidění a vlastní tvůrčí rukopis. Mezi jeho oblíbené autory, kterými se volně inspiroval, patří Jan Svoboda, Antonio Tapiés nebo také Emila Medková, typická svou surrealistickou poetikou.

„Emila Medková se ve svých imaginativních detailech oprýskaných zdí a různých magicky působivých předmětů postupně vzdaluje od surrealistické vizuální metafory k autonomnímu zobrazení tvaru, který ovšem nepostrádá semantický znakový význam a iracionální podtext."[36]

Těmto umělcům vzdává Vojáček hold ve svých Zátiších pro … (E. Medkovou, A. Tapiése, J. Foltýna, V. Kotulána).

Po odstartování společné tématické výstavy Dřevo, kámen, kov se autor začal věnovat svému volnému cyklu Obrazy (1981-

36 *Informatorium pro každého aneb moderní vševěd 2*. Praha: Mladá fronta 1984. Str. 76.

Obr. 87 Obraz (z cyklu), 1982

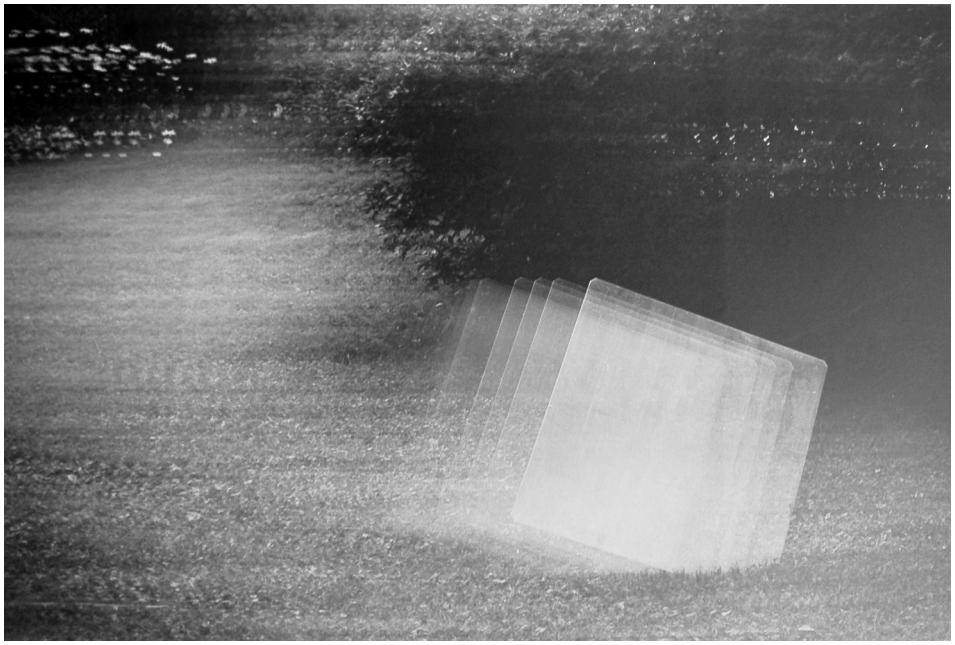

Obr. 88 Bez názvu, 1985

1983). V Obrazech tvořily základ záběry omšelých omítek a různých textur. Zde je patrné ovlivnění grafikou a surrealismem, kdy Obrazy připomínají díla známých výtvarníků, avšak jsou transformovaná fotograficky hovořícím jazykem.

Od roku 1982 Vojáček pracuje na další sérii snímků, a to zejména krajinných výseků a zátiší. Charakteristickým rysem se stávají vícenásobné expozice a prolínání obrazů pomocí skel a zrcadel. Přibližně od roku 1984 vytváří záznamy pohybů a aktivit demonstrovaných pruhem igelitu. Igelit je na fotografiích rozpohybován a stává se hlavním dějovým prvkem, připomínajícím jakýsi pruh světla, duchovní prožitek v krajině. Viz též kapitolu 2.4.

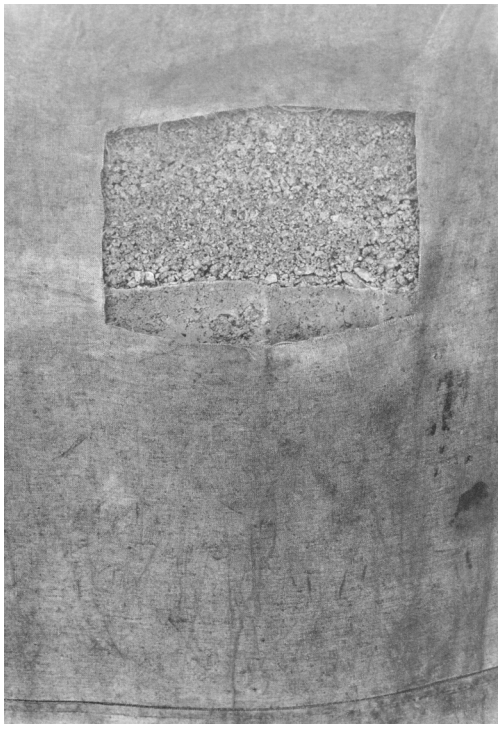
Většina Vojáčkových snímků by se dala tématicky zařadit k nalezeným zátiším, detailům, polocelkům krajiny, kde bychom člověka neúspěšně hledali. I když se jeho díla do tradičních námětových kategorií zařazují s obtížemi. Od tradic je vzdaluje už dovednost vytvářet z věcí nová tvarová seskupení a konstituovat je v netradičních prostorových souvislostech a zejména záměr pracovat s objekty jako s aktéry mnohovýznamových dějů. Společně s Jiřím Foltýnem se vždy snažili o vnesení jakéhosi ozvláštňujícího a inovativního prvku do svých fotografií. Typické jsou statické záběry

Obr.89 Posunování krajiny, 1985

spojené s manipulací předmětů navozující dojem pohybu a změny.

Vojáček často také využíval prvku náhody, kdy s napětím očekával, jak výsledný obraz dopadne (obr. 89). O této fotografii mi sám autor řekl: *„Vzal jsem si kus plechu a hodil s ním do prostoru. Plech se náhodně někam zapíchl, tak jsem ho tam nechal a fotil.”* (Rozhovor: 2011)

Obr. 90 Obraz (z cyklu), 1984

Obr. 91 Bez názvu, 1982

Obr. 94 Bez názvu, 1984

Obr. 95 Bez názvu, 1983

Náhoda zde sice hraje určitou roli, ale z celé tvorby lze vyčíst především uvážlivý a racionální základ ke vzniku předem promyšleného projektu. U snímku Posunování krajiny vidíme vícenásobnou expozici spojenou s vodorovným posunem kamery, která obohacuje snímek pocitem magičnosti a dodává mu dynamický náboj.

Významnou výstavou bylo propojení autorů Josefa Vojáčka a Jiřího Foltýna v **Tandem** (1986). Zde byla Vojáčkova tvorba nejvíce na očích veřejnosti.

„Cílevědomá polemika s kultem okamžikovosti fotografie má jistě s futurismem styčné body, překvapivost a novost jejich tvorby spočívá zejména v tom, že nefotografují lidi nebo pohybující se objekty, nýbrž ‚dynamizují' statické objekty. Dospívají tak ke skutečně nevšedním obrazovým efektům."[37]

Autor, tak jako většina příznivců fotoklubu, pracoval na „vypilovávání" svého řemeslného procesu – vyvolávání

37 Antonín Dufek: Tandem-Foltýn Vojáček. In: *Revue fotografie.* Praha: Orbis 1987. Roč. 31, č. 2. Str. 24.

Obr. 96 Bez názvu, 2003

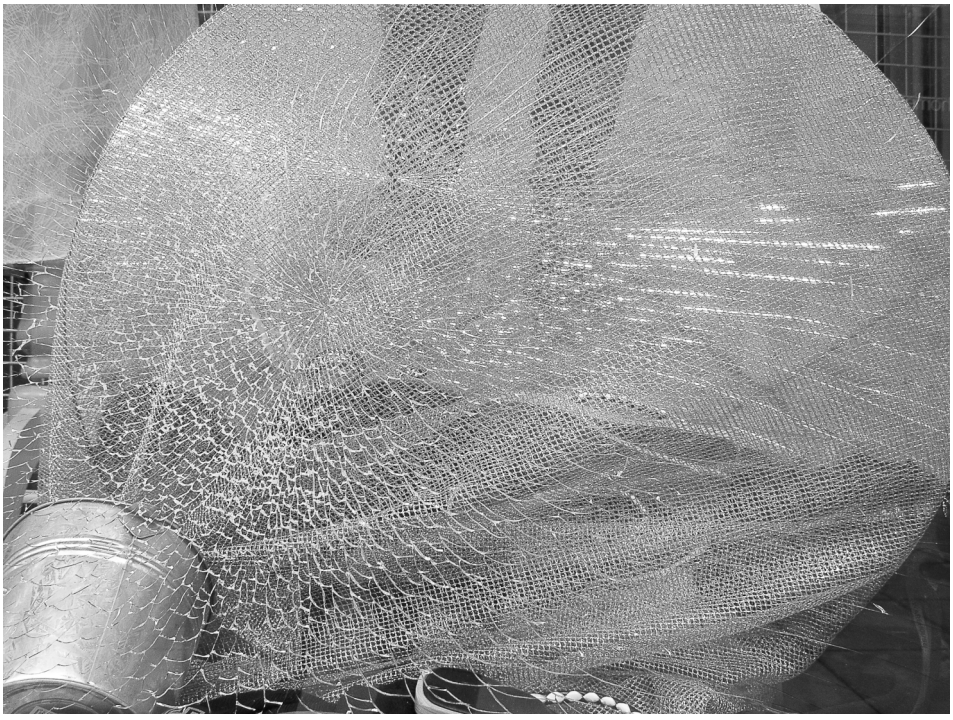
fotografií za ochranného světla v temné komoře. Po dlouhé odmlce v tvorbě, která byla způsobená velkým pracovním vytížením po revoluci, se Josef Vojáček vrací k fotografii v roce 2002. Jde s dobou a přeorientovává své senzitivní vizuální vnímání od hledáčku na displej digitálního přístroje. Jeho kapesní Olympus je stále po ruce a připraven k „akci". Paradoxně se zde naplňuje nejryzejší základ fotografické tvorby, umění vidět. Čímž překonává snad dnes již vyčpělé konvence, že není důležitý vyjadřovací prostředek, ale hodnota samotného sdělení. Přesto v jeho digitálních fotografiích pozorujeme určitou změnu. Trojrozměrné náměty důsledně transformuje v plošné zobrazení.

Obr. 97 Bez názvu, 2004

Obr. 98 Bez názvu, 2004

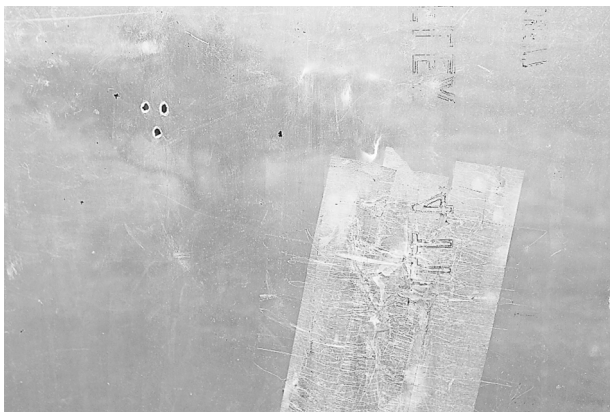
Obr. 99 Bez názvu, 2004

Obr. 100 Bez názvu, 2004

Jeho převážná většina motivů pochází z okolí místa současného pracoviště, irského města Dingle. Pozorováním poetizuje předměty každodenní všednosti, nachází zalíbení v rostlinných detailech, sklenících, fóliovnících nebo odrazech na vodní hladině.

V porovnání s dřívějšími pracemi je atmosféra snímků klidnější, připomínající spíše fotografické básně, v divákovi vzbuzuje pocit tichého soustředění a nevtíravé lyrické nálady. Siluety stromů ve vodní hladině, prokreslené detaily lístků ve vzájemně působivých kontrastech se světelnými vodními reflexy. Tato jemná melancholie je mi osobně velice blízká.

Obr. 101 Bez názvu, 2004

Jeden z posledních, aktuálních souborů jsou kolekce detailů skleníků a fóliovníků. Vojáček zde pracuje se zachycením struktur různých materiálů, které kombinuje

Obr. 102 Bez názvu, 2004

Obr. 103 Bez názvu, 2004

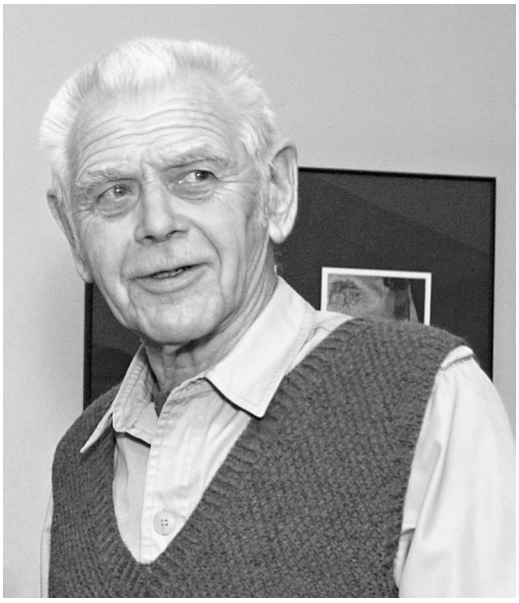
s originálními průhledy většinou průsvitných igelitových nebo skleněných ploch. Vznikají tak esteticky velice zajímavé záběry, které na první pohled připomínají promyšlené koláže vrstvených snímků, avšak vždy se jedná o jeden jediný obraz.

Sám autor o přechodu k digitalizaci říká: *„je to jiný druh práce, ale se současným stavem jsem navýsost spokojen. Kvalita výstupu je srovnatelná, a odpadá zdlouhavá příprava ve fotokomoře.”* (Rozhovor: 2011)

Jeho klasické černobílé fotografie, i současné tisky, vynikají nejen výtvarnou hodnotou, ale zejména precizním zpracováním. Široká škála tlumených stříbřitě šedých odstínů kontrastuje se sametovou černí. Vše završuje důraz na závěrečnou složku úpravy samotné adjustace, která je vlastní většině zde popsaných autorů.

Josef Vojáček se v ranném období tvorby inspiruje texturální a strukturální abstrakcí, později zavádí do fotografií dynamizující prvky , stopy předmětů v pohybu a transparentnost (společně např. s J. Foltýnem, R. Jungem). V současné době se plošnou transformací opět blíží slohu texturální abstrakce, ale více inklinuje k vizualismu a respektuje spontánní vizuální prožitek (M. Machotka, Š. Grygar).

Jaroslav Vykydal (1928)

Obr. 103 Portrét Vladimír Kotulán

Na závěr představím nejstaršího pamětníka fotoklubu Orion, pana Jaroslava Vykydala. Ten stál u znovuzrození fotoklubu v roce 1972, když byl ještě nositelem názvu č. 614 a přijal později název původní. Jelikož je Vykydal v klubu nejdéle, vysloužil si v klubové hantýrce zdomácnělou přezdívku „tatíček". Vykydal, nyní již zasloužilý důchodce, působil dlouhá léta jako předseda Orionu a byl jeho hlavní vůdčí osobností. Zaměstnání vojáka z povolání mu nabídlo první podnět k pořizování fotografií – oblast reportáže a dokumentu z vojenského prostředí. Kromě vlastní Flexarety a fotopušky Zenit měl k dispozici také legendární Pentacon Six. V té době si Vykydal dobře osvojil fotografickou techniku, neboť v rámci jeho profese mimo jiné také učil ostatní vojáky fotografovat. Později však o jeho autorském směřování rozhodla přirozeně jiná záliba. Tou je stále Vykydalova největší životní láska - turistika. Turismus po zemích bývalého Československa začal spojovat s fotografováním, jako záznamem pro osvěžení vzpomínek. Pro tuto práci mu nejlépe vyhovovala lehká a kvalitní Minolta Autocord, která jej provázela po mnoho let.

Vykydal není velký cestovatel, zato celoživotní poutník. Neláká ho exotika, ale spousty starobylých měst a městeček společně s přírodními zajímavostmi různých koutů naší země. Nová místa velice rád objevuje, dle chuti se k řadě z nich znovu navrací a zvláště pak k těm, která zachycuje na svých

fotografiích.[38] Z toho vyplývá tématické ohraničení tvorby. Je to krajina, ať už ve smyslu fotografování přírody nebo ve smyslu snímání městských zákoutí.

V okolí rodného kraje obdivoval Vykydal mírně zvlněnou kopcovitou krajinu, kde si všímal drobných políček, která zachycoval v různých ročních obdobích. Úrodná pole, opracovaná lidským faktorem, jsou charakteristická pro sérii panoramat. Rytmicky řazená stromořadí na rovině horizontu jsou natolik dominantní, že jim autor s nadsázkou říká „kulometná dávka" (obr. 104).

Obr. 104 Krajina u Milonic (ze série), asi 1976

Panoramatické záběry s volně tvarovanými terény různých výřezů rozlehlých lánů můžeme označit jako častý a opakující se žánr v české fotografii, a to především i díky tomu, že se jedná o typicky českou krajinu. Vykydalova série obsahově disponuje téměř všemi zobrazovacími prvky, které v dané době nesla dobrá černobílá fotografie. Těmito faktory jsou vzájemné vyvážení tvarových linií, volba klasické kompozice

Obr. 105 Krajina u Milonic (ze série), asi 1976

38 U tohoto autora bylo složité dopátrat data pořízení snímků, proto uvádím přibližná data sdělená autorem a ostatními členy.

Obr. 106 Krajina u Milonic (ze série), asi 1976

spojená často v působivých kontrastech černé a bílé, graficky dominantní akcent nebo opakující se rytmus ve fotografii. Principy lze pozorovat ve Vykydalových krajinkách, zobrazujících různé skladebné pojetí stromořadí, remízkou, a nebo opakující se soustavou brázd.

Dalším příkladem klasického pojetí tohoto autora jsou motivy městských a přírodních zákoutí. Vykydala oslovuje stará městská a lidová venkovská architektura – na zádumčivých snímcích pak zachycuje úctu a obdiv k historii a generacím lidí, kteří se plynutím času stávali její součástí. Atmosféra těchto míst je v mnoha případech již nenávratně ztracena, neboť podléhá novým, moderním projektům ve znamení doby. Jedním z oněch míst, které zmizelo v nové zástavbě nákupních hyper-

Obr. 107 Starý cukrovar, kolem 1980

Obr. 108 Z židovského hřbitova, po 1980

Obr. 109 Štramberk, 1985

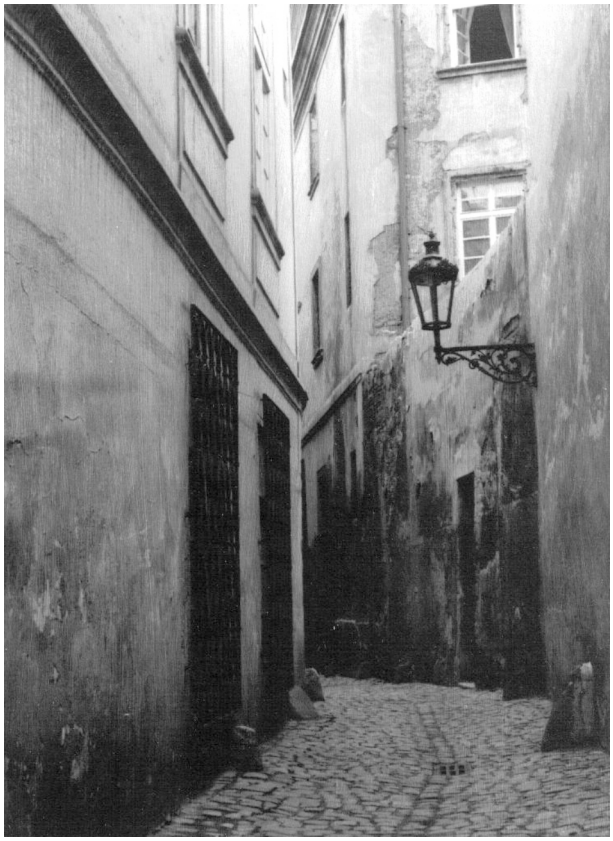
Obr. 110 Buchlovice, 1990

Obr. 111 Pražská zákoutí, 1983

marketů, je Vykydalovým fotoaparátem zachycený dřívější cukrovar ve Vyškově. Mlžný opar kolem závodu značí období produktivity a zvyšuje vizuální dojem snímku. Podobně lehce nostalgickou náladou na nás působí fotografie z židovského hřbitova, detailu zdi se schody, které nikam nevedou, nebo romanticky laděné kamenné lavičky, co obrůstá větvemi. Tato obrazová sdělení vyvolávají pocit čehosi ojedinělého a mizejícího, ale zároveň mají společný stmelovací prvek, a to myšlenkově i citlivě vyvážený výběr zkušeného autora. Zároveň se jedná o zdařilé variace nalezených zátiší. Vykydal ve svých fotografiích, které byly často spojené s cestováním, neopomenul zachytit i starobylou pražskou architekturu. Nezaměnitelné magické uličky společně s detaily střech, tvoří působivou výpověď o duchu hlavního města v cyklu **Pražská zákoutí.**

Překvapivou studií na téma surrealismus je cyklus s názvem **Přízraky**. Kombinace různých nalezených materiálů vytváří zajímavé skulptury v podobách evokujících cosi lidského, zvířecího. Pravděpodobně to mohou být lidské vlasy anebo zvířecí srsti, co nám fantazie vyplaví napovrch. U Přízraků I nelze přehlédnout tvar vzdáleně připomínajícího hlavu - jakýsi obličej s očima a ústy, na jehož domýšlení nám autor poskytuje dostatečný prostor ve vlastní představivosti.

Obr. 112 Pražská zákoutí, 1983

Obr. 113 Přízraky I, po 1990

Obr. 114 Přízraky II, po 1990

Vykydalovy kolekce proplouvají různými náměty a žánry, ale především hrdě reprezentují soudobou amatérskou fotografii. Klasického pojetí se autor chopil natolik zodpovědně, že měl jistě co nabídnout i v oblasti vedení fotoklubu a dalšího formování jeho tehdejších členů. V metodách zpracování v něm můžeme spatřovat podobnost s klasiky krajinářské fotografie, K. O. Hrubým, rodem Feyfarů apod.

V současnosti je Vykydal stále aktivní, i když už fotografování pověsil na hřebík. Před lety se totiž začal věnovat filmovému záznamu s kamerou. Svoje filmy o městech, přírodních rezervacích a parcích si dále sám zpracovává na počítači ve všech fázích procesu, dělá střih, ozvučení i titulky. Občas se mu podaří i nějaké to humorné video, natočené jako dokument o členech fotoklubu Orion.

Závěr

Předchozí text vznikl v první řadě ve snaze, zachovat a rozšířit všechny dostupné informace o založení a průběhu fotoklubu Orion, který ač přes svoji nečekaně dlouhou existenci, uniká hlubšímu zájmu veřejnosti. Troufám si říci, že se jedná o jeden z nejdéle působících amatérských fotografických spolků v České republice vůbec.

Opravdovou unikátnost sdružení jsem si uvědomila také díky psaní této bakalářské práce, kdy jsem mohla nahlížet do soukromích archivů autorů, objevovat komlexněji jejich tvorbu, a především se s nimi více osobně poznat, než-li při letmých setkáních na společných výstavách a vernisážích.

Jsem ráda, že jsem se mohla stát součástí Orionského souhvězdí, a potkat tak řadu výborných autorů a také výjimečných lidí.

Fotoklubu Orion přeji nadále dobré světlo, a mnoho dalších prozářených nocí na obloze !

Příloha – informace o autorech

Jiří Foltýn

v oboru fotografie autodidakt

Narozen: 1951, Ivanovice na Hané

Současné zaměstnání:

živnostník v oboru grafik a fotograf

Studium:

1966-1970 Střední průmyslová škola strojnická, Uničov

1970-1973 VUT FS, Brno, nedokončené studium

1976-1980 Střední uměleckoprůmyslová škola, Brno, propagační grafika

1984-1986 Kvalifikační studium porotců a lektorů amatérské fotografie, ÚKVČ Praha

Výstavy:

1982 Jiří Foltýn, V-klub Gorkého, Brno

1986 Jiří Foltýn: Fotografie, Galerie mladých, Brno, katalog
Výběr 82-85, Foyer kinokavárny, Pardubice
Tandem Foltýn – Vojáček, Výstavní síň Fotochema, Praha, katalog (B. Gabrielová)

1993 Jiří Foltýn, Ateliér Sklep, Kroměříž

2008 Jiří Foltýn: V upravené krajině, Uměleckoprůmyslové muzeum, Moravská galerie, Brno, katalog (Jiří Pátek, Antonín Dufek)

2009 Jiří Foltýn: Planeta Foly, Galerie v rohu, Vyškov

Zastoupení ve sbírkách:

Moravská galerie Brno, Slezské muzeum Opava, Muzeum Ludwig Köln, Umělecko průmyslové muzeum Praha, OKS Kolín, 4, 5 Zlatý fond SČF Česká Lípa, Sbírka SČF Praha, soukromé sbírky Česko, Finsko, Jugoslávie, Polsko, Rakousko, USA, Velká Británie.

Vladimír Kotulán

v oboru fotografie autodidakt

Narozen: 1948, Vyškov

Současné zaměstnání:

nyní v důchodu, dříve pracoval jako živnostník v oboru fotograf

Studium:

Odborné stavební učiliště ve Slavkově, údržbář

1982-1984 absolvoval kurs reportážní fotografie v Praze (J.Všetečka)

Výstavy:

1979 Stromy, Muzeum Vyškovska, tématická výstava Orionu

1981 Dřevo, kámen, kov, Muzeum Vyškovska, tématická výstava Orionu

1983 autorské bloky spolu J.Foltýnem, J. Vykydalem, Muzeum Vyškovska (katalog)

1984 Výběr 82/83, Příbor (společně s J.Foltýnem, J. Vojáčkem)

1985 F2 Havířov

1984 Adjustovaná fotografie, Orion, Muzeum Vyškovska

1986 Nové pohledy, 16 mladých autorů ČSSR, Cheb, Praha

Rozhovory - deset moravských fotografů, Muzeum Vyškovska (katalog)

1989 Druhé rozhovory (o syntéze), Muzeum Vyškovska, katalog

Česká amatérská fotografie 1945-1989, Praha, katalog

2004 Fotoklub Orion 1904-2004, Muzeum Vyškovska

2006 Galerie v rohu, autorská výstava, Vyškov

2008 Foto 140 (spolu s J. Vykydalem), Vyškov

Václav Koudelka

v oboru fotografie autodidakt

Narozen: 1964, Vyškov

Studium:

Vyučen v oboru mechanik psacích strojů

Výstavy:

1981-1988 účast na okresních přehlídkách amatérské fotografie

1984 Vyškovský mapový okruh, Velké Opatovice

1987 AMFO Uherský Brod, krajské kolo, čestné uznání

AMFO Olomouc, národní výstava

Vyškovský mapový okruh, Třebíč

2004 Fotoklub Orion 1904-2004, Muzeum Vyškovska

2006 Dřevo, kámen, kov II., Muzeum Vyškovska

2007 Galerie v rohu, autorská výstava, Vyškov

2010 Kino Sokolský dům, autorská výstava, Vyškov

2011 Turistické informační centrum, autorská výstava, Vyškov

Pavel Otevřel

Narozen: 1958, Vyškov

Současné zaměstnání:

pracuje jako živnostník v oboru kameraman

Studium:

1973-77 SUPŠ (Střední uměleckoprůmyslová škola) Brno, obor užitá fotografie

Výstavy:

1978 Mezinárodní výstava studentské fotografie, Jugoslávie

1984 Výstava adjustované fotografie, Vyškov

1986 „Tělo v československé fotografii 1900-1986", Kroměříž
Rozhovory-10 moravských fotografů, Vyškov

1989 Fotografie absolventů a pedagogů SUPŠ Brno - katalog
Druhé rozhovory (o syntéze), Muzeum Vyškovska, katalog

2004 Fotoklub Orion 1904-2004, Muzeum Vyškovska

2011 Pavel a Ludvík Otevřelovi, Muzeum Vyškovska

Josef Vojáček

v oboru fotografie autodidakt

Narozen: 1957, Ivanovice na Hané

Současné zaměstnání:

pracuje v Irsku jako správce hotelu

Studium:

Vyučen v oboru mechanik psacích strojů

Výstavy:

1979 Stromy, Muzeum Vyškovska, tématická výstava Orionu

1981 Dřevo, kámen, kov, Muzeum Vyškovska

1983 Fotografie, Muzeum Vyškovska
Výběr 82/83, Příbor

1984 Adjustovaná fotografie, Orion, Muzeum Vyškovska

1985 F2 Havířov

1986 A4 Kostelec nad Černými lesy
Tandem Foltýn a Vojáček, Fotochema, Praha
Rozhovory - deset moravských fotografů, Vyškov
Národní výstava amatérské fotografie, Olomouc

1987 Aktuální fotografie 2, MG Brno, (Cheb, Bechyně)

1988 Tandem Foltýn a Vojáček, Gallery Foto medium art, Wroclav
Tandem Foltýn a Vojáček, Galeria fotografii elementarnej, Lodek Zdrój
Jiří Foltýn a Josef Vojáček: Inna fotografie, Galerie ZPAF, Katovice

1989 Druhé rozhovory - o syntéze, Muzeum Vyškovska
Česká amatérská fotografie od roku 1945 do současnosti, Praha

2006 Galerie v rohu, autorská výstava, Vyškov

Zastoupení ve sbírkách:

Moravská galerie Brno, soukromé sbírky Česko, Polsko, Irsko

Jaroslav Vykydal

v oboru fotografie autodidakt

Narozen: 1928, Bučovice

Současné zaměstnání:

nyní v důchodu, dříve pracoval jako voják z povolání

Studium:

Střední průmyslová škola strojní ve Vyškově

Výstavy:

1965 ASUT Nitra (cena)

1965 ASUT Nitra (čestné uznání)

1972-1977 pravidelná účast na ASUT (Armádní soutěž umělecké tvorby) převážně s oceněním, Bratislava

1977 autorská výstava, Rousínov

1979 Stromy, Muzeum Vyškovska, tématická výstava Orionu

1980 autorská výstava, Klub VVŠ, Vyškov

1981 Dřevo, kámen, kov, Muzeum Vyškovska

AMFO Znojmo, 8. národní výstava amatérské fotografie

1983 Foltýn, Kotulán, Vojáček, Vykydal - fotografie, Vyškov

1984 Jaroslav vykydal - fotografie,Prostějov (katalog)

8. národní výstava amatérské fotografie, Olomouc

Adjustovaná fotografie, Orion, Muzeum Vyškovska

2004 Fotoklub Orion 1904-2004, Muzeum Vyškovska

2007 Galerie v rohu, autorská výstava

2008 Foto 140 (spolu s V. Kotulánem), Vyškov

Seznam použité literatury

LITERATURA A ZDROJE:

Marie Haškovcová: Český dřevák In: *Ateliér.* Praha: OS Společnost časopisu Ateliér. 2011, č. 16-17. Str. 16.

P. Balajka, V. Birgus, A. Dufek a kol: *Encyklopedie českých a slovenských fotografů.* Praha: ASCO 1993.

Vladimír Birgus, Jan Mlčoch: *Česká fotografie 20. století. Průvodce k výstavě.* Praha: Kant ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem 2005.

Vladimír Birgus, Jan Mlčoch: *Česká fotografie 20. století.* Praha: Kant ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem 2009.

Vladimír Birgus, Jan Mlčoch: *Česká fotografie 20. století.* Praha: Kant ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem 2010. Str. 396.

Eliška Blažková: *Fenomén amatérské fotografie (se zaměřením na české amatérské hnutí*). Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati 2010.

Československá fotografie. Roč. 38, 1987, str. 576.

Československá fotografie. Roč. 37, 1986, str. 576.

Antonín Dufek: Tandem-Foltýn Vojáček. In: *Revue fotografie.* Praha: Orbis 1987. Roč. 31, č. 2. Str. 86.

Fotografie absolventů a pedagogů SUPŠ Brno. Katalog k výstavě. Brno: Dům umění města Brna 1989. Str. 24.

A. Hanslián: *Orion, I. moravský klub fotografů - amatérů ve Vyškově (krátké dějiny)*. Uloženo v Městském archivu Slavkov. Rukopis k přednášce: 1963. str. 12.

Informatorium pro každého aneb moderní vševěd 2. Praha: Mladá fronta 1984. Str. 91.

P. Klimpl: Cesta k fotografické tvorbě. In: *Revue fotografie*. Praha: Orbis. Roč. 30, 1986, č. 1. Str. 86.

P. Klimpl: *Česká amatérská fotografie 1945-1989*. Praha: ÚKVČ 1989. Str. 178.

Radek Mikulka: *Vyškovská zastavení*. MKS Vyškov 2003. Str. 100.

Lucie Nguyenová: *Jiří Foltýn – manipulace fotografie*. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati 2010.

Rozhovory (deset moravských fotografů). Katalog výstavy. Vyškov: OKS 1986. Str. 28.

K. Srp: *Minimal & Earth & Concept Art. I. část*. Praha: Jazz-petit 1982. Str. 340.

T. F. Šimon: *Příručka umělce – grafika*. Praha: Jan Štenc 1921. Str. 100.

Rozhovor s C. Butcherem o krajině, o životě, o fotografii. In: *Temnokomorník*. Praha: OS Klasikfoto. 2011, č. 5. Str. 44.

R. Válek: Miroslav Tichý a art brut. In: *Temokomorník.* Praha: OS Klasikfoto. 2010, č. 2. Str. 40.

Výběr ´82/´83. Foltýn, Kotulán, Vojáček.Katalog k výstavě. Vyškov: MKS 1984. Str. 4.

Jaroslav Vykydal. Fotografie. Vyškov: MKS Vyškov 1984. Str. 4.

Vyškovský mapový okruh. Katalog výstavy. Vyškov: MKS Vyškov 1983. Str. 8.

Online:<*http://us.leicacamera.com/culture/history/leica_products*> /Citováno dne 02.08. 2011./

Online: *http://cs.wikipedia.org/wiki/Laterna_magica.* /Citováno 15. 7. 2011./

Online: <http://artlist.cz/?id=103> /Citováno dne 28. 08. 2011./

PRAMENY:

Roman Muselík: Foltýnovy upravené krajiny. In: *Československá fotografie.* Roč. 40, 1989, č. 2. Str. 576.

Druhé rozhovory (o syntéze). 150 let vynálezu fotografie. 85 let fotoklubu Orion Vyškov. Katalog výstavy. Vyškov: OKS 1989. Str. 24.

Dřevo, kámen, kov. Katalog výstavy. Vyškov: OKS 1981. Str. 16

Foto 140. Jaroslav Vykydal, Vladimír Kotulán. Katalog výstavy. Vyškov: MKS Vyškov 2008. Str 12.

Fotografie. Jiří Foltýn, Vladimír Kotulán, Josef Vojáček, Jaroslav Vykydal. Katalog výstavy. Vyškov: OKS 1983. Str. 22. Rozhovor s J. Foltýnem. In: *Fotografie.* Brno: Galerie mladých, MKS 1986. Str. 20.

Fotoklub Orion 1904-2004. Katalog výstavy. Vyškov: Muzeum Vyškovska 2004. Str. 16.

Katalog Galerie v rohu. Josef Vojáček – fotografie, Vyškov, 2006, Vladimír Kotulán – Kresby na dřevě, Pavla Rečková – fotografie, Jaromír Flossler – Kámen. Katalog k výstavě. Vyškov: KKD 2006. Str. 24.

Katalog Galerie v rohu. Václav Koudelka, Patrik Valouch. Katalog k výstavě. Vyškov: KKD 2007. Str. 24.

Katalog Galerie v rohu. Pavel Reček - fotografie. Katalog k výstavě. Vyškov: KKD 2008. Str. 22.

Katalog Galerie v rohu. Jiří Foltýn. Katalog k výstavě. Vyškov: KKD 2009. Str. 24.

Muzea Vyškovska (fotoarchív)

Jiří Foltýn: Fotoklub Orion 1904-1984. In: *Orion Vyškov: Adjustovaná fotografie.* Katalog výstavy. Vyškov: MKS Vyškov 1984. 34 str.

Receptáře 1-6. Uloženy v Státním okresním archivu Vyškov

Státní okresní archiv Vyškov, pobočka Slavkov

Stromy. Katalog výstavy. Vyškov: OKS 1979. Str. 16.

Tandem. Jiří Foltýn & Josef Vojáček. Katalog výstavy. Praha: Fotochema 1986. Str. 12.

Tandem. Foto Medium Art. Jiří Foltýn & Josef Vojáček. Katalog výstavy. Wroclav 1988. Str. 6.

Upravené krajiny. Jiří Foltýn. Katalog výstavy. Prostějov: SK ROH Agrozet 1988. Str. 6.

Jiří Foltýn: *V upravené krajině.* Katalog k výstavě. Brno: Uměleckoprůmyslové muzeum, Moravská galerie 2008. Str. 38.

V upravené krajině. Tiskové zprávy k výstavě. Brno: Moravská galerie 2008. Str. /Nestránkováno/.

Vyškovské noviny. Jednatelská zpráva Orionu. 1931, č.13.

Vyškovské noviny. 1913, s. 9.

Vyškovské noviny: Jednatelská zpráva Orionu. Uloženo ve Státním okresním archivu Vyškov.

Vyškovský mapový okruh. Katalog výstavy. Vyškov: MKS Vyškov 1983.

Zápisy ze schůzí. Uloženo ve Státním okresním archivu Vyškov.

Ústní rozhovory s autory o jejich životě a tvorbě probíhaly v létě roku 2011.